

Naročnina mesečno 25 Din, za inozemstvo 40 Din — redeljska izdaja celoletno 96 Din, za inozemstvo 120 Din

Uredništvo je v Kopitarjevi ul. 6/III

Telefoni uredništva: dnevna služba 2050 — nočna 2996, 2994 in 2050

SLOVENEK

Z nedeljsko prilogo »Ilustrirani Slovenec«

Cek. račun: Ljubljana št. 10.650 in 10.349 za inzerate; Sarajevo št. 7563, Zagreb št. 39.011, Praga-Dunaj 24.797

Uprava: Kopitarjeva 6, telefon 2992

Izhaja vsak dan zjutraj, razen ponedeljka in dneva po prazniku

Jugoslovanstvo in katolištvo

Znana je tendenca izvestnih krogov našega političnega življenja, ki se od nekdanj trudi, da bi vlogo katoliškega duhovništva v jugoslovanskih deželah, kolikor se tiče našega narodnega življenja in razvoja, naslikali v napačni luči. Katoliško duhovništvo da je po svoji miselnosti več ali manj tuje jugoslovanski misli, da je ne pospešuje in da se vanjo ne more vmisliti ter da Jugoslavija, v kateri igra važno vlogo pravoslavni srbski element, sploh ni prav združljiva s pojmi in tendencami zapadnega, od Rima odvisnega katoličanstva.

Te trditve niso niti najmanj osnovane na zgodovinskih dejstvih, ampak so zgolj zaključki prežvelega svobodomiselnega umovanja, ki sploh hoče katoličanstvo spraviti v načelno nasprotje z narodno mislijo. Kakor zgodovinska dejstva vseh narodov Evrope to podmenjo pobijajo, tako tudi zgodovina jugoslovanskih narodov nedvoumno dokazuje, da je katolištvo pri snovanju in razvoju jugoslovanske ideje, to je takó pri narodnem, kulturnem in političnem osvobodjevanju posameznih jugoslovanskih narodov, kakor tudi pri izoblikovanju in ureditvi njihove narodne in kulturne skupnosti, igralo ne samo važno, ampak naravnost odločilno vlogo.

Te misli se vzbujajo nepristransko človeku tudi, ko bere dr. Viktorja Novaka »Antologijo jugoslovanske misli in narodnega edinstva«, ki je na tisoč straneh izšla jeseni 1930. leta v Beogradu. Če kdo abstrahira od nekaterih predsodkov in krivih misli, ki se jih tudi ta vseučiliški profesor ni mogel povsem otrestiti, oziroma jih kot dedščino liberalizma nekritično še vlačí za seboj, mu to vsekakor znamenito delo pomeni naravnost apologetiko dela katoliške cerkve in katoliškega duhovništva na jugovzhodu Evrope za politično osvobodjenje in solidarnost jugoslovanskih plemen. Le oglejmo si nekatere ugotovitve Novakovega dela!

Najvažnejša je v zgodovini jugoslovanstva vloga rimskih papežev. Zavedajoč se ogromnega pomena narodne samobiti in jezika za razširjanje in poglobljanje ideje katoliškega edinstva vseh narodov, so rimski prvosvečeniki med jugoslovanskimi narodi vršili isto vlogo in nalogo, ki so jo vršili med ostalimi narodi Evrope, katere je katoliška cerkev povzdignila v kulturne narode. Kakor je resnica, da sta sv. brata Ciril in Metod prva ustvarila jezikovno in kulturno vez med južnimi Slovani po skupnem staroslovanskem književnem jeziku in pismenih, tako je resnica, da je ta jezik vzniknil in se razširil baš pod okriljem rimskih papežev. Tako proti nemškimi škofom-germanizatorjem kakor proti latinizatorjem so glagolico čuvali rimski prvosvečeniki Inocencij IV., Urban VI., Benedikt XIV., Pij VII. in cela vrsta drugih papežev tja do Leva XIII. To je popolnoma odgovarjalo njihovemu orjaškemu, univerzalnemu konceptu krščanske kulturne družine narodov, v kateri bi vsak ohranil svoje naravne pravice in osebnosti. Niso čuvali glagolico hrvatski kralji, ki so se dali begati po najrazličnejših političnih načrtih, vplivih in aliancah, ampak papeži.

Papeži so tudi dvignili Hrvaško pod Zvonimirovom do časti kraljevine, kraljevski naslov in krono pa je od papeža dobil tudi srbski vladar Prvovenčani. Najmogočnejši med papeži Inocencij III. ni tega delal, da bi podvrgel slovanske vladarje Balkana takozvanemu latinskemu cesarstvu, ampak je narobe hotel okrepiti domače slovanske vladarje jugovzhoda proti osvajačnim namenom lažikrižarstva, ki se je pod benečanskim vodstvom mesto Jeruzalema polastilo Carigrada in svoje sebične namene. Znano je, da je baš ta veliki papež, mogoče prvi v zgodovini, zamilšal zvezo Srbov, Hrvatov in Bolgarov. Dočim je katoličanstvo jugoslovanska plemena skušalo zedinjevati, sta jih Bizanc, za njim za osmanstvo razjedinevala. Če se še vrnemo v zgodovinska dejstva, ki označujejo dobo bosanskega kralja Tvrtka, in vse te tendence smiselno zvežemo med seboj, vidimo, da so papeži potrdili in utrjevali glagolico, jačali jugoslovanske države in se prizadevali, da se zblížajo in združijo.

Ko so potem južni Slovani zapadli robstvu pod Osmani, Habsburžani in Benečijo, se je jugoslovanska ideja negovala v Rimu. Tam se je prvič ustvarilo ime in pojem ilirov kot narodne in kulturne skupnosti vseh jugoslovanskih plemen. Papeži ustanovijo zavod sv. Hieronima, ki so ga papeži I. 1485 namenili »ilirski naciji«, pod katero so izrecno razumeli Slovence, Hrvate, Srbe in Bolgare. In v resnici so tudi Srbi in Bolgari pravoslavne vere v zavodu sv. Hieronima tekmo XVI. in XVII. stoletja našli svoje kulturno zavetišče. Enak »ilirski kolegij« je osnoval papež Gregor XIII. v XVI. stoletju v Loretu, kjer so se vzgajali tudi Bolgari, katerim je bilo odrejenih 6 mest. Tako rimski kakor loretski ilirski kolegij sta vzgajala cele generacije duhovnikov, ki so bili prvoborniki jugoslovanske misli in bratske ljubezni. V Rimu in Loretu so se pod papeževno zaščito tiskale knjige, ki so širile idejo jugoslovanske narodne in jezikovne skupnosti.

Kdo se nadalje ne spominja dela našega genialnega rojaka Jurija Križaniča, našega največjega misleca in politika XVII. veka? Izšel je iz takozvane protireformacije, oziroma iz katoliške reformacije, kakor bi se moral ta izraz glasiti. Od njega pohaja misel jugoslovanskega književnega jezika, obenem je pa on prvi zavedni vseslovan. Obenem je Jurij Križanič eden najbolj genialnih katoliških duhovnikov svoje dobe in kulturni politiki, ki je v svoji knjigi »Razgovor o vladatelstvu« zamislil vseslovansko federativno državo, koje vera in kultura bi spajala zapad in vzhod.

Mednarodni kat. mirovni kongres se sestane še pred razorožitveno konferenco

Amsterdam, 26. febr. V holandskem katoliškem časopisu se je pričela živahna propaganda za mednarodni katoliški mirovni kongres. Pobudo je dal katoliški dan v Amsterdamu, kjer je p. Korst v velikem govoru govoril o problemu svetovnega miru in o nalogah katoličanov za njegovo ohranitev. Rotterdamski Maasbode razvija to misel dalje:

»Ako nočemo nenadno doživeti strašne katastrofe nove vojne, potem moramo z vsemi sredstvi preprečiti njeno grožnjo nevarnost, ki jo v prvi vrsti neti mrzlično oboroževanje. V enem letu se bo vršila odločilna razorožitvena

konferenca. Toda kakor je danes položaj v Evropi in drugod po svetu, skoraj ni upanja, da bi imela konferenca kakršen koli uspeh. Dolžnost nas katoličanov je, da zastavimo ves vpliv, da se bo naš klic slišal po vsem svetu: »Okrepite vero v pravičnost in ne verujte sili orožja!« Nam katoličanom Holandije, države, ki je z vsemi deželami sveta v najboljših odnosih, pripada še posebna mirovna naloga. Pogumno moramo dati iniciativo za veliko katoliško mirovno gibanje. Naša domovina je preprežena z močnimi katoliškimi organizacijami, ki so v zvezi z enakimi organizacijami po drugih državah. Te organizacije naj po vse-

stranskem in temeljitem proučevanju ustvarijo temelj za mogočen katoliški mirovni kongres, preko katerega nihče ne bo mogel iti. Se pred sestankom razorožitvene konference naj katoličani vsega sveta jasno in določno povedo svojo voljo za ljubezen do bližnjega in pravičnost in svojo zahtevo po svetovnem miru in splošni razorožitvi.

Vaš dopisnik je zvedel, da se za izvedbo načrta vrše že resne predpriprave. Holandski katoličani so stopili v zvezo z odličnimi katoliškimi predstavniki po drugih državah. Iz Belgije, Francije in Nemčije so že prispeli prirediteljni odgovori.

Zakaj je papež protestiral

Proti protestantskemu proselitizmu v Italiji

Ljubljana, 26. febr. Svetovno časopisje krščanstvu nasprotnega obeležja je s podčrtano pozornostjo porabilo govor sv. očeta, v katerem je protestiral proti »protestantskemu proselitizmu, ki je zavladal po nekaterih krajih Italije in ki je nasproten lateranski pogodbi in njenemu duhu, da nanizajo nanj najrazličnejše komentarje. Nekateri so se celo spozabili tako daleč, da so sv. stolici očitali netolerantnost napram drugim veroizpovedim, katerim italijanski zakon garantira popolno versko svobodo. V poljskem priobčujemo sledeči dopis našega rimskega poročevalca.

Rim, 24. februarja.

Na Vaše vprašanje, kaj tvori ozadje ostrega protesta sv. očeta proti protestantski propagandi v Italiji, Vas morem samo opozoriti na tozadevne objave, ki so izšle v uradnem glasilu sv. stolice »Osservatore Romano«, ki je takoj obračunalo z raznimi časnikarskimi in frimasonskimi natelevanjmi o nestrpljivosti katoliške cerkve. Konflikt so povzročili nekateri italijanski emigranti, ki so se vrnili iz Združenih držav, kjer so bili prestopili od katoliške vere v protestantizem. To se je vedno dogajalo in večina protestantskih naselbin v sredini in na severu Italije je bila ustanovljena od bogatih italijanskih izseljencev, ki so prišli svoja stara leta preživljati v domače kraje.

Kakor običajno pri pokretnih, ki razpolagajo z velikimi denarnimi sredstvi, je tudi protestantizem teh italijanskih apostatov nastopal v zelo vsiljivih in naravnost razaljavljivih oblikah. Američani so postavili mogočne cerkve, vršili sistematično propagando, trosili veliko denarja, da privabijo novih vernikov ter iz istih sebičnih razlogov tudi razsipali denar v interesirane karitative namene. Polagoma je prišlo do javnih nasprotstev med vsiljivimi protestanti in med domačim katoliškim klerom in katoliškim ljudstvom, ki je živel v skromnejših razmerah. Sveta stolica bi pa kljub temu ne bila javno dvignila protesta, če bi se zadnje mesece omenjena nasprotstva ne bila tako poostila, da je prišlo do dejanskih nesoglasij med protestanti in katoličani in to v brk vladnim organom, ki se niso ganili. Neposreden povod za protestne izjave sv. očeta je dal dogodek, ki se je dogodil v mestu San Sebastiano v Abruciu in o katerem je »Osservatore Romano« natančno poročal.

Iz Amerike se je vrnil v San Sebastiano bogat emigrant, ki je pripeljal seboj nekaj metodističnih pastorej. Skupno z njimi je ustanovil takoj protestantsko cerkveno občino, nakar je dal natisniti in v stolinah izvodih razdeliti med okoličane kriče plakate, v katerih obljublja, da bo dal požgati vse vasi in da bo opustošil vsa polja in vse nasade in da bo pobil vsa živina, če se ljudstvo ne bo spreobrnilo v protestantizem. Domače učiteljstvo je dobivalo grožnja pisma, da bo spravljeno s sveta, če ne bo prenehalo učiti katoliškega katekizma. Novodošli pastori so v javnosti nazivali katoličane z barbari, s poganskimi likomolei, z neumneži ter jih pozivali, naj napadejo katoliške cerkve in uničijo poganške svetniške podobe. Po vaseh pa je krožilo več vozov, nabasanih z žitom, katerega so pastori razdeljevali med one, ki so prijavili svoj vstop v njihovo vero. Takšno početje je seveda prebivalstvo razburilo in ni čuda, če se je pri vladi napravil pritisk, da ustavi propagando, ki se vrši na tako nedostojen in protizakonit način.

Vlada je kljub temu ostala pasivna, tako da sv. očetu ni preostajalo drugega kakor da dvigne svoj glas proti »proselitizmu, ki ga uganjajo protestantske sekte«. To je edini neposredni povod za omenjeni papežev govor, vse drugo so časnikarske domisljije in pa hudobno podtikavanje interesiranih krogov.

Nova delavska stranka v Angliji

Revolta aristokratskega delavskega voditelja

London, 25. februarja.

Ni še gotovo, vendar je mogoče, da se g. Churchill, ki je nezadovoljen z voditelji lastne konservativne stranke radi zadržanja v indijskem vprašanju, in g. Oswald Mosley, ki je prav tako v velikem nesoglasju s svojo delavsko stranko, združita in osnujeta novo delavsko stranko. Mosley je bil v letu 1918 konservativec, 1920 liberalce, 1924 je postal socialist in 1929 član delavskega kabineta. Januarja 1930 je predložil kabinetu spomenico, v kateri je obrazložil svoje stališče glede brezposelnosti. Ker njegov program ni bil sprejet, je meseca maja izstopil iz vlade. Kljub temu razdoru je bil oktobra izvoljen v izvršilni odbor angleške delavske stranke. Zopet je izdal spomenico, ki ni imela drugega učinka, kakor da je poglobila prepad med njim in med vodilnimi možmi stranke. G. Mosley je namreč nezadovoljen s počasnostjo in z neizdatnostjo, s katero se vlada dotika brezposelnega vprašanja. Večina pa je prepričana, da se za njegovo gorečo vneto skriva namera, ustvariti zase primeren položaj med delavstvom.

Torej je znova izdal spomenico, v kateri ostro prija stranko radi njene pasivnosti in obenem zapuša izvršilni odbor delavske stranke. Tako je

dobil posnemalec in prva je seveda bila njegova žena Lady Cinthiy Mosley, ki je tudi poslanica. Od 14 drugih podpisovateljev njegovega prvega manifesta mu jih je ostalo samo nekaj zvestih. Ostali in celotna delavska stranka pa bodo najbrž zahtevali, da polože svoje mandate, ako jih ne puste pri miru in ne nehajo izzivati delnih volitev, ki bi bile v sedanjem položaju za delavsko stranko težavne in nevarne. Ne bodo mu prizanesli v bodočih spletnih volitvah, ker mu že sedaj očitajo, da je preveč aristokrat in da se ima za svoj nagel uspeh v prvi vrsti zahvaliti osebnemu zaupanju šefa stranke MacDonalda.

Kakor gospod Churchill, tako je tudi Sir Oswald Mosley jako inteligenten in malo dovzet za rutinirano disciplino stranke. Je pa še jako mlad in mu v obeh njegovih sodržavljanskih manjka ona zrelost duha in politična modrost, ki je potrebna za može na vodilnih mestih. S tem, da sir Mosley zapuša delavsko stranko, se izpostavlja nevarnosti, da postane političen divjak, meteor, ki gre mimo brez sledu.

Dunajska vremenska napoved: Oblačno, od časa do časa padavine, južno vreme.

V začetku XVIII. stoletja osnuje katoliška cerkev trdnjavo glagolajstva in zatočišče jugoslovanske misli po školu Zmajeviću, ki l. 1748 otvori v Zadru »Seminarij Zmajevicium«. Jezuit Bartolomej Kašić je napisal l. 1604 prvo gramatiko srbskohrvatskega jezika, a v Splitu se rodi v začetku XVIII. stoletja zamisel poznejše jugoslovanske akademije v načrtu popa Ivana Mrkušića, ki snuje »Ilirsko iliti Slovinsko akademijo«.

XIX. stoletje nam prinese veliko ilirsko idejo, koje pokretaši in delavci so skoro izključno katoliški duhovniki. V območju slovenskohrvatskem jo v prvi vrsti zastopa duhovnik Božidar Raič, med Hrvati škof Maksimilijan Vrhovec. V sredini XIX. stoletja pa se pojavi iz katoliške hierarhije največji Jugoslovan vseh časov škof Strossmayer, ki najde kongenialnega istomišljenika v kanoniku Račkem. Že kot gojenec Avguštinca označi Strossmayer kot svoj življenjski program in kot »poglavito nalogo Jugoslovancov«, da se združijo, složijo in zedinijo. — »Vsa naša kulturna samostojnost in neodvisnost nam ne bo koristila, ako se nam ne bo posrečilo, da postanemo eno politično

telo, v katerem bje eno srce.« V tem duhu je ustanovil jugoslovansko akademijo in jugoslovansko vseučilišče v Zagrebu. On in Rački sta tudi tista, ki sta ideji jugoslovanstva utrla pot v srbski narod. Cisto v njunem duhu sta pred svetovno vojno delala Mahnič in Krek. Kakor je znana Krekova jugoslovanska oporoka, tako so znane besede škofa Mahniča: »Božja previdnost nam je določila skupno domovino, a ljubezen bo odstranila vse zapreke.« Kar se tiče Bosne, vemo, da so za jugoslovanstvo tam delali tako pod Osmani kakor pod Habsburgovci in proti njim bosanski frančiškani. A Dalmacija so osvobodili italijanskega kulturnega vpliva in jo tako tudi politično rešili za Jugoslavijo duhovniki: Pavlinovič, Prodan, Juraj Biankini in nešteto drugih.

Tega duha otrok je tudi jugoslovanska deklaracija v dunajskem državnem zboru od l. 1917. Kar se tiče odnosa do pravoslavja, pa so baš katoliški duhovniki bili tisti, ki so idejo verskega in cerkvenega edinstva v duhu ljubezni in ohranitve ter sinteze zapadnih in vzhodnih kulturnih vrednot zamislili in zanjo delali.

Društvo sv. Jeronima - 72.000 udov

Zagreb, 26. febr. Ž. Danes je bil občni zbor Društva sv. Jeronima, ki ima 72.000 udov. Na obdnem zboru so bili številni člani. Predsednik je pozdravil nadškofa dr. Bauerja. Z obdnega zbora sta se poslali brzojavki papežu Piju XI. in kralju Aleksandru I. Posamezni funkcionarji so podali svoja poročila, iz katerih je razvidno podrobno društveno delovanje za kulturno povzdigo našega naroda. Društvo je imelo nad 2 milijona Din izdatkov. Društvo namerava zgraditi letos reprezentativno »Hišo dobrega tiskar« v Zagrebu. Za leto 1932 je dobil urednik društvenih publikacij dr. Andrić 15 rokopisov. Za preteklo leto je društvo izdalo knjig v obsegu 5000 strani. Sodelovalo je 130 sotrudnikov.

Pol'sko-jugoslov. prijateljstvo

Varšava, 26. febr. AA. Liga poljsko-jugoslovanskih društev je imela včeraj v veliki dvorani varšavske občine literarno umetniški večer pod imenom »Poljsko-jugoslovanski živi almanah«. Prireditve so se udeležili tudi jugoslovanski poslanik Branko Lazarevič, višji uradnik zunanjega ministrstva, osebje jugoslovanskega in češkoslovskega poslanstva in mnogostevni drugi gostje. Po govoru predsednika lige Kneblevskega je imel predavanje prof. Julij Benešić »Moji tovariši na Poljskem«, za njim pa književnik Osendovski »Srbija v vojni«. Govornik je posebno poudaril hrabrost srbskih vojakov.

Iz oddelka za državne dolžove

Belgrad, 26. februarja. AA. Lastnike kuponov 7% investicijskega posojila z leta 1921. opozarjamo, da se začne izplačevanje 19. kupona 15. marca t. l. Poleg blagajne oddelka za državne dolžove in državni kredit pri ministru financ bodo vršile izplačevanja vse davčne uprave ter Pošta hranilnica v Beogradu s filijalkami v Zagrebu, Ljubljani in Sarajevu in podrejene pošte ter denarni zavodi, ki so za to posebno pooblašteni. — Iz oddelka za državne dolžove in državni kredit ministrstva financ.

Groß Karoly -- francoski vohun?

Pariz, 26. febr. kk. Francoski poslanik v Budimpešti bo vložil v kratkem energično protestno demaršo pri madžarski vladi. Pred kratkim je namreč vojno sodišče obsodilo grofa Karolyja na večletno ječo, češ, da je vohunil za Francijo. Kakor pa je včeraj poslanec Loucheur izjavil v znanem odboru, je bilo tozadevno sodno postopanje in obsodba v protislovju z besedilom in duhom trianonske mirovne pogodbe. Zato je odšla deputacija pod vodstvom poslanca Paula Boncoura k Briand in ga pozvala, naj vloží v Budimpešti protestno demaršo. Briand je brez nadaljnega rekla, da je pripravljen ugoditi želji komisije.

Hindenburg posegel v rešitev socialne krize

Berlin, 26. februarja. AA. Predsednik Hindenburg je sprejel voditelje treh velikih delavskih zvez ter razpravljal z njimi o položaju delavstva. Politični krogi menijo, da je ta sestanek zelo velikega pomena. Voditelji so opozorili Hindenburga na žalostno stanje delavstva ter zahtevali, naj vlada delavstvu pomaga kakor poljedelcem, prepreči znižanje mezd in pospeši znižanje cen. Delavski voditelji so dalje razložili Hindenburgu, da je sadnji položaj delavstva zelo nevaren za javni mir in red. Hindenburg je zelo pozorno poslušal izvajanja delavskih voditeljev ter obljubil, da bo skrbno proučil te važne probleme. Delavski voditelji upajo, da bo Hindenburg pozval Brüningovo vlado, naj takoj pomaga brezposelnim in prepreči nadaljnje znižanje delavskih mezd.

Dogodki v Španiji

Madrid, 26. februarja. AA. Policija je včeraj razgnala 1500 delavcev, ki so hoteli manifestirati po ulicah glavnega mesta. V vsej državi in tudi v Seviliji je dan mirno potekel. Le majhen del delavcev je stavkal. Policija je ustavila skupino manifestantov, ki so hoteli priti iz okolice v mesto, da se tam priključijo drugim manifestantom.

Se ena mednarodna banka

Pariz, 26. febr. kk. Po ustanovitvi mednarodne reparacijske banke in Panevropske agrarne kreditne banke, se namerava, kakor piše »Echo de Paris«, ustanoviti v Bazlu po priporočilu guvernerja angleške narodne banke Sir Montague Norman še tretja mednarodna banka in sicer mednarodni industrijski kreditni zavod z močnim lastnim kapitalom, ki bo v tesnem sodelovanju z mednarodno reparacijsko banko preskrboval industriji dolgoročne kredite.

Kaj hoče D'Ormesson

Informacije našega dopisnika

Pariz, februarja.

Grof Vladimir d'Ormesson je nedavno zbudil veliko senzacijo s svojimi predlogi, ki naj pospešijo zблиžanje med Francijo in Nemčijo (glej našelni članek v »Slovenec« z dne 13. febr. 1931). Grof Vladimir d'Ormesson je odločen lokarnist, kljub temu da je odločno protilevičarsko usmerjen. Kot tak si je v Nemčiji ustvaril poseben sloves in prestiž, ker v svojem mednarodnem humanizmu nikdar ne prihaja v Berlin z žarom pacifističnega mističizma, kakor to vsled pomanjkanja globljega metafizičnega zanosa delajo nekateri francoski levičarji, ki kot odposlanci tukajšnje Lige za človečanske pravice, edine pravoverne čuvarice francoskega republikanizma, odhajajo v Berlin z obsoletimi rekviziti antimitarizma in antiklerikalizma, da se potem pred nemškim nerazumevanjem zatečejo v golo germanofilstvo. Vladimir d'Ormesson ni kozmopolit, ni ekstremnež, marveč predstavnik tiste francoske buržoazije, ki jo je konec svetovne vojne postavil v prvo vrsto, ki trdno veruje v obstoječi pravni red in njega logično uravnovesenje; sodobni položaj ima sam v sebi vse možnosti za ustvaritev trajnega miru med Nemčijo in Francijo. Tako se je kot publicist predvsem trudil, da francoskim patriotom dokaže, da so nemški patrioti ravno tako upravičeni do svojega patriotizma kot francoski in da tako skuša zgraditi spravo med francoskim in nemškim narodom na konservativnih elementih nemškega in francoskega naroda.

Na francoski strani v tej smeri ni mogel najti velikih težav. Francoz je izrazito tradicionalen in v socialnem razvoju občestven in logičen. Čudovita harmonija tisoletne zgodovine francoske enotnosti nikdar ni v notranjem razvoju francoskega naroda ustvarjala tako silnih socialnih in filozofskih prepovedi, da bi se gotovi razred naroda popolnoma izločil iz sožitja z narodom. Tako je bodisi aristokracija ali pa buržoazija po vsakem izbruhu nasprotij hitro ugotovila ravnotežje in se v republiki uveljavila ravno tako, kakor se je prej v absolutizmu in monarhizmu.

Vladimir d'Ormesson je v svojih neštetihi potovanjih po Nemčiji ugotovil veliko krizo sodobne nemške družbe. Na vsakem koraku je opazil veliko pro sodobne Nemčije, da Nemčija nima več buržoazije. V tem se je nenadoma znašel v čudovitem skladu z enim voditeljev francoske socialistične stranke, poslancem Grumbachom, ki sem ga nedavno slišal tožiti, da kriza Nemčije obstaja v tem, da nima več buržoazije, ki bi verovala v Nemčijo in delovala za prospeh nemške republike. Po d'Ormessonovem mnenju naj francoski konservativci priskrbijo na pomoč nemškim konservativcem, ki novega stanja stvari ne marajo priznati, zato ker v njem nimajo več vodilne vloge. Toda čas bo šel svojo pot, če se nemški konservativci pridružijo demokratski republiki ali ne. Francosko nemška antanta bo šele takrat imela smisel, ko bodo francoski konservativci, ki trenutno vodijo francosko republiko in nemški konservativci, ki nemško republiko in obstoječi položaj v Evropi odklanjajo, spo-

znali, da so njih interesi istovetni. Vsaka nastala izprememba obstoječega stanja bo sunila kolo naprej in ne nazaj, ki bi v Franciji privedel na površje racionalistični kolektivizem, v Nemčiji pa komunizem in kaos, ki bi tako zrušil zadnje nade nemškega konservativizma. Nemški konservativizem naj opusti trdovratnost in zagrizenost, ki jo je podedoval od Bismarka in Tirpitz; temu nemškemu nacionalizmu naj pristopi od stran francoski konservativizem, ki se od demokratske in republikanske Nemčije nima ničesar več bati. Je to velika pridiga o razredni zavesti francoske in nemške buržoazije, ki naj bi bila temelj preroditvi evropske buržoazije.

Toda Nemci sami odkrito odgovarjajo grofu d'Ormessonu in ga opozarjajo, da s tem ustvarja nekako »societas leoninac«, ker je nemška buržoazija v propadu, dočim je francoska še nedotaknjena. Tudi navajajo primer iz l. 1922., ko se je prvič ustvarila zveza med nemškimi in francoskimi konservativci, ko se je ustvaril trust Stinnes-Lubersac, ki kljub svoji eksistenci ni mogel preprečiti poruške afere, ki je izbruhnila pol leta po ustanovitvi trasta, kljub temu, da je takrat Stinnes imel že vse nacionalistično časopisje Nemčije v svojih rokah. Seveda se je naknadno ugotovilo, da je bil to eden velikih Stinnesovih manevrov, kako z delno prasko pospešiti okrepitev francoskega in nemškega kapitalizma.

S svojimi predlogi o znižanju reparacijskih davkov se d'Ormesson obrača naravnost na nemške nacionaliste in jim med vrsticami daje razumeti, da bi tem potem bila možna postopna izvedba daljnih poskusov v smislu revizije obojestranskega razmerja. Politično nervoznost nezaupanje v Franciji naj odstrani odstavitev inevnega reda nemških zahtev; vprašanje reparacij in vprašanje razorožitve. S tem predlogom d'Ormesson dokazuje, da zunanja politika francoskega konservativizma zdaleka presega zunanje politično obzorje nemškega nacionalizma, ki samo poskuša, kako bi Francijo ogolufal za reparacije ali pa pregruntal v kakšni razorožitveni formuli. Nemškim nacionalistom ni za ublažitev gospodarske krize, ki bi iz d'Ormessonovega predloga izvirala, ker da polem reparacij in sorazmernega obojestranskega razoroževanja še zni- raji vključuje pojem večnosti »versalskega diktata«. In vendar se nemški nacionalisti morajo dobro zavedati, da je problem razoroževanja v razmerju s sodobno tehniko čisto drugačen nego oni, ki je predviden v versalskem miru in da danes ni najmanj oborožena tista država, ki ima najmanjšo armado.

Vladimir d'Ormesson je na široko zagrabil problem, da bi ob dobri volji Nemčije mogel zažeti dober del javnega mnenja. V Franciji je prehitel celo levičarje in so mu navdušeno ploskali internacionalisti kot je na primer Herriot. Razorožil je najskrajnejše desničarje, ki mu niso mogli oporeči objektivnosti in važnosti predloga. Tudi stališče nemške vlade in njene predsednika Brüninga, ki si tukaj ustvarja zmiraj več ugleda in zaupanja, je značilno. Držim, da Italija s stališčem nemške vlade nezadovoljna.

—rj—

Razvoj pomorskih pogajani

Italija naznanja kapitulacijo — »Ne bo niti zmagovalcev, niti premagancev«

Rim, 26. febr. kk. Razgovori o mornariškem vprašanju so se začeli dopoldne na dveh raznih sejah. Najprej so se zastopniki obeh držav sestali skupno v zunanjem ministrstvu, potem pa so se strokovnjaki ločili od politikov in začeli razgovore ločeno v raznih prostorih. Lord Alexander in admiral Cirlani sta s svojim pomožnim osebjem vodila razpravo o tehničnih vprašanjih in o tonažni številki, dočim sta obenem Grandi in Henderson imela prvi razgovor o vprašanjih angleško-francosko-italijanskih problemov, ki so ostali na londonski konferenci nereseni. Ta razgovor je trajal poldrugo uro. Oba razgovora sta se popoldne nadaljevala. Nocoj je priredil Grandi svojim gostom banket. Jutri je predviden sprejem pri Mussoliniju. Angleški državniki bodo odpotovali v soboto. Pogajanja se v splošnem presoja optimistično.

Milan, 26. febr. kk. »Corriere della Sera« piše: Brez dvoma sta Italija in Anglija navdahnjeni s prijateljskim duhom in ker smemo pričakovati, da se bo tudi Francija v zadnjem trenutku zavedla vse odgovornosti za zavlačevanje razorožitve, se lahko odkritosrečno upa, da bo potovanje Hendersona v Rim imelo uspeh. To bi pomenilo uspeh za mir in za civilizacijo in ne bi pustilo za seboj niti zmagovalcev niti premaganih.

London, 26. febr. kk. Vladni list »Daily Herald« danes prav obširno naglašja, da ni niti besedice res, da bi bila Henderson in Alexander v svrhu, da bi dosegla od Francije nadaljnje koncesije glede pomorske razorožitve, dala v zameno zagotovila glede angleškega stališča o problemu razorožitve na suhem.

Kralji strelja...

»Kölnische Volkszeitung« (25. febr.) piše:

»Kako je prav za prav bilo, itak ne bo mogoče nikdar natančno dognati. Kraljeva okolica molči, ali pa se izmika. No in Ahmed Zogu I. — po pravilih mednarodne olitke tudi kralja Albanije ni mogoče kar tako naravnost zaslišati. Zanesti se je treba torej na to, kaj pravijo očividci. In očividci pravijo, da so dobro videli. Po njihovem pričevanju so trije gospodje jako eksotične zunanosti pravkar stopili skozi stranska vrata opere in se bližali elegantnemu »Mercedesc« avtomobilu, ko se nenadoma iz ozadja pojavila dva moža in soterila ogenj na avtomobile. Ta vojaški izraz nikakor ni pretiran. Kajti ne gre za »patentate« v navadnem besednem pomenu. Ampak gre za pravo vojni operacijo. Del guerilla-vojne je to, ki v Albaniji itak ni nikdar ponehala, in ki jo v inozemstvu vodijo ljuti patrioti proti glavarju rodu Amed Zoguju, ki ga nikakor nečjejo titulirati z Velikanstvom, ampak enostavno kot izdajalca naroda. Vendarle je to splošen vtis, da kralji položaj ni docela neznan. On ni zbežal v svoj avto, se ni vrgel na tla pred krogliami. Ne! Tudi on je »soteril« ogenj. Samo prijem in že so imeli Ahmed Zogu in njegovi spremljevalci revolverje v rokah. Eden je obležal takoj mrtve. A ostala dva sta krepko streljala na atentatorja. Torej po vseh pravilih junaškega boja!«

A tega še ni bilo dovolj. Atmosfera pustolovske dogodivščine je na Dunajčane vplivala nalezljivo. V splošni zmedbi so napadalci mogli uiti. Tekla sta, kar so ju nesle noge in že se je zdelo,

da bosta vnopečeno utočila v brezkončnem morju ulic. Enega je v zadnjem trenutku ujel neki časnikarski kolporter na Ringu. Za drugim pa je streljal neki avtomobilist tudi z revolverjem. Tako so se tisti večer, ko so igrali v operi ljubek balet Richarda Straussa »Schlagobers«, odigrali prav bojni dogodki.

Drugi dan je časopisje podrobno in natanko obravnavalo atentat pod vidikom albanske, evropske in svetovne politike sploh. Na vsem dogodku je pa vendarle najinteresnejše to, da kralj enostavno potegne iz žepa revolver in prične sredi mosta revolverjski boj z napadalci. Privržojena in skrbno očuvana zapadnoevropska predstava o majesteti in kraljevskem ceremonijelu je v nekaj sekundah zdrknila raz rame Ahmed Zoga. V istem hipu ga je ljudska domišljija ovila z mnogo bolj romantičnim plaščem. Kralj, ki pomenja moč! Za hip je v ljudski domišljiji zablisnil spomin na starodavne čase, ko so rodovi volili za poglavarja le tistega, ki je vse druge pometal na tla. Tako nekako je tudi Savel postal kralj Judov. Kralj mora biti ali najhlabrejši, ali vsaj najvitejši. V kraljestvu Škipetaru je kralj Ahmed Zogu I. brez dvoma ogromno pridobil na veljavi, moči in ugledu, pa naj ima o tem ostala Evropa kakršnokoli mnenje. Velikanstvo Ahmed Zogu je pravi albanski kralj. On se zoperstavi krvnemu maševanju in če je potreba strelja pa tudi če je v smokingu ali v »Mercedesc« avtu. Kralj Albancev ne nosi javno pesu z bodali, ima pa še vedno nabit revolver v žepu.

Plenarna seja industrijske zbornice

Belgrad, 26. februarja. AA. Pod predsedništvom Ignaca Bajlona in Vlade Iliza je imela industrijska zbornica snoti plenarno sejo. Tajnik zbornice Popović je poročal o pogajanjih, ki se vodijo v Pragi glede nove trgovske pogodbe s Českoslovaško. Z ozirom na veliko važnost trgovskih pogajanj je bilo sklenjeno, da podvzame zbornica pri trg. ministru v Belgradu potrebne korake, da se trgovska pogajanja v bodoče vodijo v Belgradu in da se delegati pred začetkom pogajanj obrnejo na gospodarsko organizacijo, ki jim lahko poroča ne samo o željah posrednih pa og gospodarskega, temveč jim lahko daje tudi mnogo koristnih obvestil.

Dalje je sklenila, da se trg. ministru predlaga osnovevanje odbora predstavnikov ministrstva in gospodarstva, ki bi imel nalogo proučiti vsa vprašanja v zvezi z trgovskimi pogajanjmi. Tajnik zbornice Miličević je nato referiral o potrebi komentarja k carinski tarifi iz leta 1925. Ca injerje se vrši zdi na osnovi tolmačenja teksta same carinske tarife. Posebni interes na komentarijih ima industrija, ki uvaža razne potrebščine iz inozemstva. Težko je ugotoviti v posidnih prilikah, ali

se ima gotovo blago cariniti po tej ali drugi postavki carinske tarife. Carinje je brez komentarja lahko dovede do samovoljnega tolmačenja in sporov, kar zopet obremenjuje državno administracijo. Nato je tajnik Miličević referiral o vprašanjih pometu, o delu tarifskega odbora in dnevnem redu zasedanja imenovanega odbora, ki se začne dne 27. t. m. Tajnik je nato referiral o vprašanju skupnega davka na poslovni promet. Ker bo breme padlo na industrijo in na veliko uvozno trgovino, je sklenjeno da se počaka do končne ugotovitve stopnje in da se potem skupno z ostalimi zbornicami store ukrepi pri finančnem ministru, da bo to breme znosno.

Tajnik Popović je nato referiral o vprašanju izpremembe zakona o socialnem zavarovanju. Seja je sprejela elaborat in sklenila, da se počaka na rezultate statistične odmere strokovnjakov, ki imajo nalogo ugotoviti povizek bremen, nakar bi šele prila intervencija pri ministru za socialo politiko in narodno zdravje. Na seji je bila izrečena želja, naj bi zastopniki delodajalcev imeli pri delu več vpliva.

Osebnosti

Belgrad, 26. febr. AA. Z ukazom Nj. Vel. kralja je napredoval v I/7 prof. na državni srednji tehnični šoli v Ljubljani Roman Gregl, dozdaj I/8.

Lastniki reparacijskih bonov

Belgrad, 26. februarja. AA. Ker objavljajo v posameznih dnevnikih razne privatne ustanove, da kupujejo potrdila o neizdanih bonih za reparacije na osnovi čl. 11 zakona o vojni škodi ali da so pripravljene na najhitrejši način pospešiti likvidacijo njihovih izplačil, je oddelek za državne dolgove in za državni kredit izdal tole pojasnilo: Po zakonu o vojni škodi se izdajajo potrdila in izplačujejo ta potrdila, oziroma se sprejema mesto plačila za davke samo od onih oseb, ki so jim bila izdana ali pa njihovim naslednikom v primeru, da obstaja davčni zaostanek. Pogodbe o odstopanju pravic do izplačila in vsa polnomožja za inkaso teh potrdil in bonov so ničevna.

Postopek v teh poslih je predpisan z zakonom. Zato nihče ne more »odločati« zaradi hitrejšega izplačila teh potrdil ali bonov.

Rad'o pisalni stroj

New York, 26. februarja. kk. V Detroitu so z velikim uspehom poskušali prvi pisalni stroj, na katerega se lahko piše po krakih valovih na vsako daljavo. To je izum inž. Glena Watsona. Stroj se imenuje Watsongraf in lahko teoretično na iše 1200 črk v minuti. S posebnim code sistemom se lahko prepreči, da ne pišejo obenem tri stroji.

Velikanske poplave

New York, 26. febr. kk. Radi silnih poplav rek Madrodelos in Boni v Severni Boliviji je pod vodo 10.000 hektarov plodne zemlje. V mesto Riveralta, ki leži na bregu, je pribežalo na stotine domačinov, obenem pa tudi mnogo divjačine. Divje zveri so raztrgale več oseb, mnogo pa jih je na begu utočilo. Mesto je v veliki nevarnosti, vendar pa je radi ogromne poplave skoraj izključena vsaka pomoč.

Al Capone se iacil sodišča

New York, 26. februarja. kk. V Chicagu so imeli včeraj veliko senzacijo, ko se je Al Capone prostovoljno prijavil pri sodišču. Filmske družbe so zasedle vse vhode s svojimi aparati in listi so poslali cele jate reporterjev. 200 policajev je moral delati mir. Al Capone je prišel na sodišče pri skritem stranskem vhodu. Vse ljudi na sodišču so strogo preiskali po oziro, katerega pa niso našli. Al Capone je položil kavičjo 80.000 dolarjev in pustil, da so mu odtisnili prste. Zastopnikom listov je dovolil dolg intervju in rekel, da so časi slabi, da pa še ne namerava začeti literarnega delova, kljub temu, da mu je neki časnikarski sindikat ponudil honorar 2 milijonov dolarjev za njegove spomine.

Belorajske vesti

Belgrad, 26. febr. I. Kmetijsko ministarstvo je zbralo vse potrebne podatke in mnenja merovalnih organizacij o srednjih in nižjih kmetijskih šolah za sestavo novega zakona.

Zagreb, 26. febr. ž. V ponedeljek bo v Belgradu seja poslovnega odbora Zveze jugoslovanskih mest, ki se je bodo udeležili zastopniki vseh mest.

Belgrad, 26. febr. AA. Včeraj je bila v veterinarskem domu konferenca o ustanavljanju zdravstvenih veterinarskih združenj.

Belgrad, 26. febr. AA. Da olajša izvoz, je direktorja rečne plovbe Jugoslavije določila za izvoz moke, mlinških proizvodov in fižola preko obmejnih postaj izžnane tarifne postavke, ki veljajo tudi za izvoz žitaric po železnici, pod pogojem, da gre za kompletne vlačilce z najmanj 80 vagoni.

Drobne vesti

Pariz, 26. febr. AA. Odbor za zunanje zadeve je sprejel na svoji včerajšnji seji Loucheurjevo poročilo o zakonskem načrtu glede pogodb in sporazumov sklenjenih 24. aprila 1930 v svrhu definitivne ureditve vseh obvez držav iz trianonskih pogodb.

London, 26. febr. kk. V južnem angleškem mestu Svindonu so neporočene ženske dobile grozljiva pisma s podpisom: Jackes the Ripper. Bilo je že tudi več napadov. Vendar so doslej ženske brez škode prestale samo strah. Na neki samotni cesti so našli vezano neko žensko v nezavestnem stanju. Izjavila je, da je skočil pred njo neki možki iz grma in jo napadel. Na nadaljnje dogodke pa se ne spominja več.

Seja mariborskega obč. sveta

Maribor, 26. februarja 1931.

V uvodu župan pozdravi občinske svetnike. V najzgodnejši odbor Mestne hranilnice se na novo izvolijo občinski svetniki Hrstelj, Petelan in dr. Strmšek. Zaradi gradnje hotelske šole je župan naarčil gradbenemu uradu, da gre pri izdelavi gradbenih načrtov zvezi gostilničarskih združenj na roke. V zadevi kulturnih filmov, ki so bili dolejši oproščeni državnih in občinskih taks, pa je država oprostitev sedaj uknila, se zaradi vprašanja, da li velja oprostitev občinskih taks še naprej, tozadeven predlog mestnega upravitelja vrnil odseku.

Občinski svetnik Murko je stavil dvoje vprašanj, in sicer zaradi čiščenja pešpoti na Melski cesti in zaradi gradnje melskega mostu čez Dravo, pri čemer pripominja mestni župan dr. Juvan, da bo steklo precej vode, preden se bo to vprašanje končno rešilo.

Za I. osek poroča dr. Vebler.

Likvidacija hipoteknega zavoda Mestne hranilnice v Mariboru se izvrši, čim se realizirajo vse obilacije. Vojaški grobovi, katerih je vsega 954, se uredijo, in sicer na ta način, da se zemeljski ostanki izkopljejo in pokopljejo v skupen grob. Tozadevne reklamacije se sprejemajo do konca tega leta. Ureditve grobišč se ima izvršiti v gornjem smislu do konca maja l. 1932.

Za II. osek poroča dr. Strmšek. Na dnevnem redu je zlasti vprašanje

zaposlitve brezposelnih.

Komisija za brezposelnost se je postavila na stališče, da naj gradbeni urad poišče primerna sredstva za zaposlitev in da naj tozadevno predloži potrebne načrte občinskemu svetu. Prošnja Zgodovinskega društva zaradi prepustitve prostorov uradniške menze, se odloži.

Za III. osek poroča Stabej. Mestni stavbenik Nasimbeni namerava zgraditi ob Orožnovi in Gospični ulici tri trnadstropne stanovanjske hiše. V smislu regulacijskega načrta bi morala biti regulacijska črta 15 m, dovolj pa se 13 m. Prva mariborska tekstilna tovarna ob Moterjevi ulici bo zgradila novo tovarno in bo zaposlila 600 delavcev in bo porabila letno 1 milijon kilovatnih ur. Na njeno prošnjo se regulacijski načrt spremeni.

Posebno živahna je bila debata glede priziva trgovca Antona Macuna proti zahtevi mestnega načelstva zaradi konvencionalne globe 100.000 Din, nanajšajoča se na zgradbo enonadstropne stanovanjske hiše v Gosposki ulici. Nekateri občinski svetniki so bili mnenja, da se njegovemu prizivu ugodi, drugi pa, da ne. Sprejet je bil nekak kompromisni predlog, da se kot konvencionalna globa določi 50.000 dinarjev.

Za IV. osek poroča občinski svetnik Pušenjak. Mestnemu stavbeniku, ki gradi tri nadstropne hiše, se dovoli oprostitev hišno-najemninskega davka za šest let. Prav tako se Karlu Scherbaumu dovoli prežidava dosedanjega nilinskega posloja v Kopališki ulici v stanovanjske prostore. Izdatki za razne podpore za onemoglo bivše delavce mestne planarne se prenesejo na mestni zaklad. Mestnim stavbenikom Kieffmannu in Nasimbeniju se dovoli poraba javnih prostorov za depoziranje materiala proti priznani natemini 1 Din na kvadratni meter tedensko. Javni kuhinji se dovoli znižanje plinskih cen za 10% pod pogojem najmanjše porabe 1000 kubičnih metrov. Podalša se naenamska pogodba glede transformatorske postaje, Aleksandrova cesta 55. do 1. junija 1941 proti mesečni najemnin 120 Din. Dovolj se razčisti skladišča za elektrotehnični material in stroje v Kopališki ulici 9, zakar se dovoli 140.000 Din.

Na današnji seji je bil zlasti važen načelen sklep, da se od slučaja do slučaja dovoli posameznim prosiilem 60% stavbno jamstvo. V komisijo zaradi pobiranja gostišnine hiš, ki so proste državne davka, pridela poleg nekaterih drugih zastopnikov tudi občinska svetnika Osvačič in Kežar. Dovolj se kredit za nabavko enatlačnih tablic. Pri tej priliki se izvoli poseben osek, ki bo prejedal dosedanja ulična imena ter po možnosti izvršil revizijo. V tem odseku so župan dr. Juvan, obč. svetniki dr. Vebler, Gričar, Strmšek in dr. Kiesel.

Posebno je bila živahna debata zaradi uvadbe oglednine za predelano in drugo meso. V debato so med drugim posevli Tavčar, Petelan, Hohnjec, dr. Mühleisen in drugi. Sprejet je bil sklep, da se oglednina določi na 50 par od kilograma uvožene delikatese in drugih vrst predelane mesa.

Na dnevnem redu so bile tudi razne prošnje za podpore itd. Vse so se odložile, izvenšši prošnja za podporo Zdravstvenemu domu, zakar se je že v proračunu določila vsota 15.000 Din, iz katere se bo držala omenjena podpora. Sportnemu klubu »Maribor« se dovoli podpora v obliki brezplačne dajave gramozu in drugih ugodnosti pri dovažanju materiala.

Za V. osek je poročal občinski svetnik Murko. Ob času, ko to poročamo, javna seja še traja.

Nemško poljska trg. pogodba

Varšava, 26. febr. AA. Zunanje politični odbor poljskega sejma je ratificiral nemško-poljsko trgovinsko pogodbo. Politični krogi upajo, da bo ta ratifikacija omilila napetost med Poljsko in Nemčijo. Pogodbe še niso predložili nemškemu državnemu zboru. Nemške agrarne stranke se ratifikaciji zelo protivijo, industrijski krogi pa so zanjo.

Oustricov škandal

Pariz, 26. februarja. AA. Bivši minister Chéron, član senata, je dobil včeraj baš v trenutku, ko je hotel z vlakom odpotovati v svoje volilno okrožje, poziv preiskovalnega odbora v Oustricovi aferi, naj pride kot priča na zaslišanje. Chéron je takoj odgodil potovanje, vendar je predal pismeno pritožbo predsedniku senata Doumeru v kateri je protestiral zoper tako brezobzirno ravnanje policije.

Pisma, ki blujejo ogenj

Berlin, 26. febr. AA. Politijski predsednik Zörgiebel je prejel včeraj pismo, ki ga je predal kriminalnemu oddelku, kjer so ugotovili, da je bil nanj pripravljen atentat. Ko so namreč to pismo odprli, je bruhnil iz njega velik plamen, ki pa ni nikogar poškodoval. Policija išče skrivnostnega pošiljalca.

Javne molitve za Slovence in Hrvate v Italiji

Nalagajo jugoslovanski školi vsem vernikom

Zagreb, 26. februarja.

Današnji »Katoliški list« (uradno glasilo zagrebske nadškofije) prinaša to-le okrožnico jugoslovanskih školov:

Naš Odrašenik Gospod Jezus Kristus je večkrat prerokoval svojim učencem težke boje in preganjanja, ki jih čakajo na svetu (Mt 10, 16 in nasl.; 24, 8 nasl.; Mr 13, 9 in nasl.; Jan 16, 33; 17, 14). S tem je odkril vso bodočnost svojega kraljestva. Zakaj nasprotje med Kristusovim kraljestvom, t. j. Kristusovo Cerkvijo, in svetom je tako veliko, kakor je velik prepad med Kristusovim duhom. Njegovi načeli in načeli tega sveta; zato se tudi ne nehajo izpolnjevati Odrašenikove besede: »Ako vas svet sovraži, vedite, da je mene sovražil prej ko vas. Če so mene preganjali, bodo preganjali tudi vas.« (Jan 15, 18, 20).

In zares! Od začetka skozi vsa stoletja je imela Cerkve v izvrševanju božjega poslanstva neprestano boje s svetom. Sedaj tukaj, sedaj tam se stavijo v širokem svetu njenemu delovanju sedaj večje sedaj manjše ovire; celo s krvavim preganjanjem se je hotelo in se hoče popolnoma uničiti njeno delovanje. Sami smo bili v naših dneh priče krvavih preganjanj, ki so divjala proti duhovnikom in vernikom v Mehiki, in še danes slišimo o uprav satanskih delih, ki jih počenja ruski boljševizem proti Cerkvi, proti veri in proti Bogu samemu. Tudi po drugih deželah se moti in jemlje Cerkvi svobodo in izvrševanju njenega božjega poslanstva — četudi ne tako krvavo. Tako mora sedaj katoliška Cerkve v Litvi prestajati veliko preizkušnjo. Podobno kratki na Grškem državna oblast v nasprotju s svobodo in pravico Cerkve katoliškim vernikom poslušati evangelij v materinskem jeziku in brani duhovnikom vršiti cerkvene obrede, kakor jih predpisuje Cerkve. In ni boljše usode niso deležni naši bratje po krvi in jeziku, Hrvatje in Slovenci, ki so po mednarodnih dogovorih ostali pod Italijo. Duhovniki in učitelji slovanske narodnosti so skoro vsi izgnani, kar jih je pa še ostalo, ne smejo rabiti slovanskega in hrvatskega jezika v šoli in cerkvi. Nikogar torej ni, ki bi otrokom razlagal verski nauk, Kristusov nauk v materinskem jeziku, ki ga edino razumejo. V mnogih krajih je vernikom prepovedano javno moliti v hrvatskem ali slovanskem jeziku, duhovnike pa, ki si drznejše pridigovati v narodnem jeziku, pozivljajo na odgovor.

Zares težka je njihova usoda, in njihova bolečina odmeva v naših srcih, ker nam niso bratje samo po veri, ampak tudi po krvi in jeziku. In to bolečino toliko težje občutimo, ker kot katoličani vemo, da je to velik greh proti naravnim in božjim zakonom. Ker je ukazal Kristus Gospod učencem, naj »učijo vse narode« (Mt 28, 19), naj »oznanjujejo evangelij vsemu stvarstvu« (Mr 16, 15) in sveti Pavel uči: »Vsi ste po veri božji otroci v Kristusu Jezusu. Ni več Juda, tudi ne Grka; ni več sužnja, tudi ne prostega; ni več moškega in ženske; kajti vsi vi ste eno v Kristusu Jezusu« (Gali 3, 26-28), je jasno, kako težko grešijo oni, ki s silo ovirajo, da ne pride Odrašenik nauk v srca in duše odraslih in nedolžnih otrok v njihovem jeziku, ki jim je edini razumljiv.

Popolnoma razumljivo je, da zaradi nasilja, ki ga morajo trpeti naši narodni bratje, občutijo veliko bolečino tudi v Italiji sami vsi oni, ki v resnici ljubijo Cerkve, njeno svobodo in rast in ki jim je več za rešenje duš, kakor za poganska načela šovinističnega nacionalizma. Tako je sveti Oče že ponovno stopil v bran za naše preganjane brate in, kolikor je bilo v njegovi moči, je v lateranskem dogovoru zavaroval hrvatski in slovenski jezik pri poučevanju mladine v verouku in pri javnem verskem pouku v cerkvah. Podobno so tudi nekateri škofje odločno nastopili pri državni oblasti kot branitelji teptanih pravic naših narodnih bratov. Toda oblasti, zaslepljene od poganskega nacionalizma, nočejo uvideti in popraviti grobih žalitev naravnega in božjega zakona. Jasno je, da je v teh razmerah vera naših bratov v težki preizkušnji in oni sami so v nevarnosti, da v versko-nravnem oziru popolnoma propadejo.

Predragi verniki! Previdnost božja vodi svet in nič se ne zgodi na svetu brez sklepa ali vsaj brez dopustitve svete božje volje. Toda Gospod je hotel, da tudi mi vplivamo na razvoj dogodkov na svetu, in to z molitvijo. Evangelij nam na več krajih pripoveduje, kako je sam Odrašenik molil v templju, po hišah in na gorah, kako je cele noči prečul v molitvi. In večkrat je opominjal svoje vernike, naj molijo, naj nikdar ne nehajo moliti. Obljubil je celo, da nam bo nebeški Oče dal vse, kar ga bomo prosili v Njegovem imenu (Jan 16, 23). Še več. Odrašenik je rekel: »Kjer sta dva ali so trije zbrani v mojem imenu, tam sem jaz sredi med njimi« (Mt 18, 20); kadar se torej v skupni, in še boljše, v javni molitvi zatekamo k Bogu, tedaj se pridružuje naši molitvi sam Odrašenik. S kolikim zaupanjem se torej lahko obračamo v svojih javnih molitvah k Bogu za vse one, ki so preganjani in preizkušeni in za svobodo sv. Cerkve v izvrševanju njenega božjega poslanstva. V tem zaupanju nas potrjujejo besede našega Gospoda Jezusa Kristusa, s katerimi je končal pri zadnji večerji svoj nagovor na učence: »Na svetu boste

imeli stisko, ali zaupajte, jaz sem svet premagal.« (Jan 16, 33).

Zato odločam v sporazumu s preč. jugoslovanskim katoliškim Episkopatom, da se dne 19. marca t. l. na praznik sv. Jožefa, zaščitnika sv. Cerkve, ali kjer se ta praznik ne praznuje slovensko, v nedeljo po tem prazniku, opravijo v vseh katoliških cerkvah v vsej državi javne molitve za versko svobodo naših narodnih bratov. V ta namen naj se po sv. maši ali pri večernicah izpostavi sv. Rešnje Telo in izmolijo litanije sv. Jožefa in pripadajoče molitve.

Duhovniki naj to mojo okrožnico razlože vernikom in naj jih povabijo, naj v ta namen ne molijo samo ta dan, ampak vedno.

V Zagrebu, dne 30. januarja 1931.

Anton I. r.,
nadškof, predsednik škofovskih konferenc.

V ljubljanski škofiji naj se po litanijah sv. Jožefa dostavi iz »Cerkvenega molitvenika« molitev »ob katerikoli nadlogi«.

Sveta si zemlja slovenska...

Ob slikah iz prvega slovenskega filma

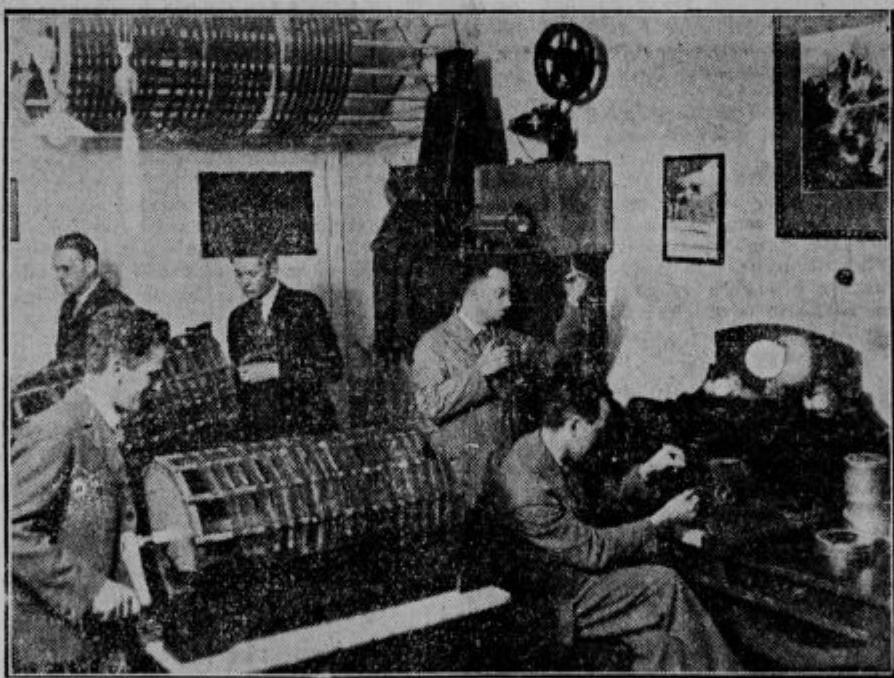
Ljubljana, 26. februarja.

Kdor hodi le s količjak odprtimi očmi po naši zemlji, ki nas živi, mora strmel nad njeno krasoto. Bolj živo ko mi, ki smo navajeni na krasote naše rodne zemlje, občutijo to tuji. Že mnogi so skušali z besedo in sliko pokazati krasote naše Gorenjske, toda take simfonije naših naravnih krasot kot jih nam nudi film turistickega kluba »Skalec«, še nismo videli. Že po svoji zamisli in izvedbi se strogo loči od podobnih produkcij, ki jih premorejo drugi, kulturni filmovi že vajeni narodi.

Zamisel filma je v tem, da pokaže nam samim in tujcem, ki imajo čas in denar, da potujejo po svetu, ne samo naše planine in življenje na njih, ampak vso slovensko deželo z mesti, trgi in vasi ter nizom veličastnih gor, v kojih zibelki leže. In ne samo to! Film nam bo pokazal tudi naše življenje v mestu, na vasi. Od semnja na velikem trgu in živahnega vrvenja po ulicah bo šlo naše oko po cestah, na katerih vozijo kmetje svoje prideleke in les. Videli bomo orača, ki obdeluje svojo grudo, drvjarja, ki seka v gozdovih Pokljake, pastirja, ki visoko v planinah bdi nad svojo čredo, planšarice, bohinjsko sirarno itd. Vse to pa bo prepleteno s pogledi na bisere naše slovenske domo-

vine, katere bi gledalo oko brez prestanka, ne da bi se utrudilo.

Rdeča nit, ki se vije skozi ves ta veliki film, je ljubezen do naše zemlje, ki jo občuti danes že vsak. Ta ljubezen druži turiste iz mesta s kmečkim sinom in tovarniškim delavcem. Najrazličnejši sloji se v naši prelepi božji naravi najdejo združeni s pravim tovarištvom. Tako je v tem filmu eden od turistov dijak iz Ljubljane, ki se na ljubljanskem Gradu odloči, da gre v planine. Med tem, ko se pelje na Gorenjsko, gledajo njegove oči film naše Gorenjske. Drugi mu pride naproti iz Moštrane in zopet gleda ob poti gorske velikane, pod čigar pečinami mu stoji rodni krov. Tako nam film pokaže vso Gorenjsko z njenim življenjem in krasotami. Na Jesenicah prideta skupaj in gresta po tretjega — kam? — v tovarno. In od tod se napotijo v carstvo »Zlatorog«. Če je bil doslej film manj planinski, pa postane sedaj zato tembolj. Velika gmoča sivih orjakov okrog očaka Triglava se odpira njihovim očem. Njim priskoči filmska kamera, da ohrani nepozabne vtise tudi za druge. Nič ni v slikah, ki beže mimo našega očesa, narejenega. Vsak pogled je zase motiv, vsaka stopinja novo doživetje. Pod njimi raste globina, iz

Pogled v atelje TK »SKALEC«

Prav na desni sedi g. prof. Janko Ravnik ob kopirnem aparatu. Na omari stoji projektor in naprava za kopiranje napisov. V sredi vidimo bobniče, na katerih je navit film, ki se razvija in fiksira. V ozadju pod stropom visi velik boben, na katerem se suši izdelani film.

Na izprehodu po Trstu

V Trstu, februarja.

»Postumia!« Postojna, že smo v Italiji. Mrzlično tekanje železniških uradnikov, karabinerjev, miličnikov in carinikov, glasno govorjenje in neka nezajemljiva konfuznost, ki jim gleda iz oči, te spominjajo na jug. V Italiji smo. A izza postaje ti zablesči sneg, svetla odeja, pod katero se je skrila slovanska Postojna. Sneg je zapadel kot nekdanj, deževalo bo kot nekdanj in solnce bo spomladaj posijalo kot nekdanj nad to zemljo. Drugo pa vse tuje. Bog je še nad teboj, draga Postojna!

Vlak drvi še dalje po kraški planoti. St. Peter, Senožeče, Sežana, Nabrežina (danes Aurisina) in že se ti odpre pogled na tržaški zaliv. Sveto-križki ribiči so ravno razpeli jadra in skoro bo ječe režejo morje njihovi čolni; plahe ptice, ki jih tam od Pirana podijo jekleni brodovi močnejšega; niti pod kontovelskimi skalami niso več varne. Od Devina do Trsta, kako hitro premeri oko ta edini košček slovanske obali! Trst. Ob izhodu stoji pet do šest moč zažgorelega obraza, ki neprestano motrijo odhajajoče. Tudi oblečeni so malodane vsi enako in pravijo, da nosijo tudi v najhujši zimi dežni plašč. Možje postavbe so to, ki skrbijo tudi za tvojo varnost.

Na ulici je prav živahno. Trst torej ne propada? Mesto šteje danes 253.000 duš, nekaj tisoč več kakor pred vojno, in vendar je pristaniški promet v preteklem letu komaj presegel polovico predvojnega. Četudi odbije od 253.000 prebivalcev 10.000 vojakov, ostane še vedno toliko civilnega prebivalstva kakor ga je bilo pred vojno. Ako bi se hotel »standard of life« (življenjski pogoj) ohraniti na predvojni stopnji ali vsaj na isti kot so ga ohranila druga mesta po vojni, bi morala Trst zapustiti polovica ljudi. Že iz tega primerjanja ti vzraze vsaj majhna slika bednega življe-

nja, ki hira za temi belimi palačami in zlasti v »staremu mestu« ter v delavskem revirju pri Sv. Jakobu. Okoli 60.000 brezposelnih! Skoro dnevno en samoumor v nižjih pa tudi najvišjih slojih. — Kmalu po okupaciji so prihrumele množice italijanskih delavcev in uradnikov v Trst, ki jim je bil znan že izpred vojne kot mesto, »kjer dobro živijo«. Italijani niso zasedli v državni službi samo mest, ki so jih izpraznili Slovenci in Nemci, temveč so izpodrinili tudi Tržačane italijanske narodnosti, ki so bili upokojeni ali premeščeni v Italijo. Državno uradništvo in drugi državni nameščenci, kakor karabinerji, miličniki in finančni stražniki ter iz Italije priseljeni zasebni uradniki, trgovci in delavci štejejo danes okoli 80.000 duš. Iz Italije niso samo višji državni uradniki, kakor prefekt, kvestor (policijski ravnatelj), višji državni tožilec, temveč povečini tudi poslanci, fašistični sindikalni voditelji, v zadnjem času tudi ravnatelji bank in drugih trgovskih podjetij; Benečani imajo danes glavno besedo pri brodarstvih družstvih in celo telefonska centrala je v njihovih rokah. Edinega domačega prefekta, na katerega so Tržačani veliko dali, dr. Dunipierja, je spravil iz Gorice 30 letni avanturist Avenanti. Italijanski element se je vgnezdil povsod. Uvedba italijanske zakonodaje in posebno italijanskega pravnega postopka je odprla pot v Trst in na Primorsko sploh neštevilnim italijanskim odvetočnikom, ki so kar poplavalili deželo. Odvetniški poklic je prišel ob ves ugled in danes nazivajo Tržačani odvetočnike meštarje. Koliko zabavljanja na račun zastarelega italijanskega pravnega postopka! »Avtorja avstrijskega pravnega postopka bi bilo treba postaviti spomenik na dvorišču tržaškega sodiščale, ne da bi vzkliknil neki ugledni tržaški sodnik. Sicer pa moram priznati, da novi postopek zelo vzgojno vpliva na pravdarje; sodni stroški so namreč tako

visoki, da so zgubili veselje do pravedanja tudi najbolj strastni pravdarji.

Trst se tudi gospodarsko in socialno naglo nacionalizira. Po mestu vidiš nebroj časopisnih kioskov, tam zopet trgovino časopisov, takoj za kioskom trafikno; priletna žena gleda prezirljivo skozi vrata na zagorelega kolporterja, ki monlja napolitansko popevko. La vita è così, takšno je pač življenje. Razprodaja listov je prinesla nekdanj trafikantom lep postranski zaslužek, danes mora živeti od nje še poseben trgovec in kolporter v kiosku. Tako je v Trstu v vseh pridobitnih panogah. Zdjaj se lahko razlaga, kako je mogoče, da živi v povojnem Trstu s tako skrcenim prometom toliko ljudi kot pred vojno. Nekdanj tako razvajeni Tržačani morajo deliti kruh s svojimi brati. Kaj čuda, če so tudi nekdanji iredentisti postali pravi »avstriakanti«, ki jim misli uhajajo na staro, tako zaničevano Avstrijo? V rimskih vodilnih krogih Tržačani ne uživajo več zaupanja. Boj med »avstriakanti« in priseljenimi Italijani se čedalje zaostroje in incidenti tudi v višjih slojih so prav pogosti. Tako je nedavno poslanec Domenighini tovarišu Banelliju zaludal v obraz očitek, da je »avstriakant«; da pomiri Tržačane, je duce poklical Domenighinija nazaj v Italijo.

Pa hajdi malo na tržaški tramvaj! Ni prav lep, vendar vsaj za stoletje prednjači ljubljanskemu. Kmalu opazim, da me nekdo neprenehoma »fiksira«. Bistro oko »kvesturina« — tako nazivajo v Italiji detektive — zagleda v meni sumljivega severnjaka. Nekam tajinstveno je na tramvaju, vse molči. Nekdanj tako zgovorni Tržačani molčijo? Bistro oko je med njimi. Na misel mi pridejo besede starega prijatelja izza dijaških let: »A Trieste non si ride più.« (V Trstu se ne sme-jemo več). Mimo mene letijo različne izločke. Šipe režejo veliki lepaki »10% ponustae«, »20% popustae«, »Splošna likvidacija«, »Danes zadnji dan«. Pozorišče, na katerem se bje že mesece najno-vejša fašistična bitka, bitka za znižanje cen. Uspoh ni vreden žrtve. Cene so padle kolikor so pač pa-

katere se pno silni mejniki naše zemlje. Zdjaj je pot lahka turistovska, markirana steza, po katerih se danes divja toliko nog v gozdarjih, toliko dobro opremljenih turistov, ki jim mogoče manjka le nečesa: oči, da bi zagledali raj okrog sebe, in srca, da bi občutili veličastnost in lepoto, ki veje iz vsake padi naše zemlje.

Višek alpinističnega doživetja pa bodo za vsakega plezalca partije, ki so zahtevale od vseh ogromnega duševnega in telesnega napora. Mnogokrat sta plezavca, ki sta plezala združena na vrvi, imela kljub naporem in nevarnostim lažje delo kot operator, ki je visel na vrvi nad prepadom in lovil v filmsko kamero vsak njen korak in gib napetih mišic.

Danes se že bogato vrača delo in trud vsem delavcem, ki so pomagali pri prvem slovenskem filmu. Kopije, četudi samo v odlomkih, dokazujejo, da bo film nekaj doslej neznanega v filmski tehniki. Kljub skromnim začetkom in najbolj preprostim sredstvom brez vseh pripomočkov, so slike, ki nam jih bo nudil film, take, da bo moral vsak gledavec zmagovati z glavo in se vprašati, ali je pri nas res tako lepo. Še bolj pa bodo strmeli drugod po svetu in se spraševali, kje so se učili ti, ki so sestavili ta film. Danes je znano, da je 90% vse filmske produkcije v ameriških rokah, kjer je naloga vsakega filma, da producentu prinese čim več dolarjev. Ta film pa ni vodila misel po bussi-nesu, ampak ljubezen do domače grude in neskaljeno oko za naravne krasote življenja in prirode, ki je odklanjalo v vsem filmu vsak kič in senzacijo, ki potvarjata najlepše, kar je, namreč resnico. V tem tiči tudi vsa skrivnost velikega uspeha tega filma, ki bo čez mesece nastopil svojo zmagoslavno pot po domovini in tujini, kar z absolutno gojovostjo lahko proročujemo.

Ko bodo gledali drugod po svetu ta naš prvi film, gotovo ne bodo verjeli, da je bil ves posnet v naravi, še manj pa bodo mogli razumeti, kako je bilo mogoče, da ga je izdelala dobra desetorica v tako majhnem prostoru, kakor ga vidimo na sliki, ki nam kaže atelje v klubovem lokalu »Skalec«. Filmski strokovnjaki pa bodo v mogočnosti in dinamiki slik spoznali, da diha v tem filmu samo narava in da je uspelo to, kar se ne posreči podjetjem, ki imajo za seboj najmodernejšo naprave in milijone, dobri desetorici zato, ker jo je vodila požrtvovalnost, tovarišstvo in velika ljubezen do naše zemlje, katere veličino in blagoslov uživamo v vsakem utripu srca.

Požar v Gorjah

Gorje pri Bledu, 26. februarja.

Davi ob 8 je izbruhnil požar na Poljščici pri Gorjah pri posestniku Azmanu. Zgorela je hiša in gospodarsko poslopje. Sicer so živino rešili, toda kljub temu sta zgorela dva prečiča. Enega so še rešili, a je zbežal nazaj v ogenj. Poleg tega je zgorelo tudi nekaj kokoši.

Domači gasilci so takoj pohiteli na pomoč Ker vode ni bilo v bližini, so uporabljali sneg, ki se je zelo dobro obnesel. Kako je požar nastal, se ne ve. Škode je približno 40.000 Din. Posestnik pa je bil zavarovan pri Vzajemni zavarovalnici le za 20.000 dinarjev. Na Poljščici že nad 200 let ni bilo požara.

Hud boj z divjimi lovci

Ptuj, 25. februarja.

Te dni je prišlo do srditega boja med več divjimi lovci in gozdnim čuvajem Toplakom od Sv. Marka. Brž ko je Toplak v gozdu zagledal nekaj ljudi, mu je naenkrat šnila v glavo misel, da so to morda divji lovci — njegovi največji sovražniki. In ni se zmotil. To so najbrž občutili tudi sami. Mirno so se mu približali, eden je menda celo dejal, češ, saj smo reveži. Iz prijaznosti je prav ta čuvaju ponudil roko. Prav v tem hipu pa je že drugi Toplaka udaril od zadaj, navalil nanj in ga pogrnil na tla v visoki sneg.

Ubogi čuvaj! Hudo so ga nato obdelali. Kar so mogli in si zmislili, so storili. Skakali so po njem in ga bili, kakor so pač mogli. Najhujše rane je pri tem dobil nos, ki so mu ga čisto razbili. Čuvaj se je branil in branil. Prišel je vpiti, da bi priklical pomoč. Že ga je eden hotel zagrabit za vrat, da bi mu onemogočil kričanje.

Prav to pa je bila Toplakova rešitev in poguba divjih lovcov. Ko je namreč divji lovec zamahnil proti njemu, je Toplak odprl usta, ujel lovčeve roko in mu na njej skoro popolnoma odgriznil prst. Divji lovci so uvideli, da na ta način čuvaju niso kos in so jo rajši pobrisali.

Napadeni in poškodovani čuvaj Toplak, ki za služi povelja za svojo hrabrost in junaki odpor, s katerim je ugnal nasprotnike, se zdravi kar doma. Divjim lovcem pa plačilo gotovo ne bo ušlo. Za prihodnje se bodo po dobro premislili, preden se bodo še spustili v boj s pogumnim Toplakom.

dle drugod po svetu brez hrupnega boja in žrtev. Ni bitke brez žrtev, razglajajo fašisti. Le pogled osmrtnice na zaprtih trgovinah: »Na ukaz Njegove ekscelence g. prefekta zaprto za pet dni, ker se lastnik ni ravnal po predpisih glede znižanja cen.« Prodajal je maslo za 5 stotink dražje, ali pa je njegov pomočnik pozabil popraviti ceno na tablici, zasajeno v vrečo koruzne moke. Orožniki niso vprašali, po čem je blago kupil, ali je morda kakovost blaga boljša kakor jo zahteva predpisani cenik. Zapri kolonialno trgovino za pet, deset dni, in zgubil boš polovico odjemalcev. Davki in najemnina pa tebejo naprej. Koliko ugleda je stala fašizem bitka, ki je sledila 12% znižanju plač! Državnim uradnikom in profesorjem, nekdanj prvim borcev in fašističnih vrstah, je kar zaprio sapa. Ni težko zamisliti se v dušo sodnega uradnika, ki se je po 20 službenih letih priboril do 1000 lir plače, pa vam nenadoma zdrkne zopet na 880 lir.

Okoli desetih zvečer nekdanj tako živahni Trst kar zamre, Kavarno so prazne. Italijan ne zahaja v kavarno, Tržačani pa nimajo več denarja. Naših ljudi še celo ne boš našel notri. Morda tam v kotu prijatelja pritrjeno šepetata po slovensko, druga dva govorita iz previdnosti kar laško. Tudi Tržačani so raje vsak zase in bulijo v časopise. Non fidarsi è meglio, lahko bi ti kaka besedica ušla. »Natakar.« »Timespost« ali »Freie Presse!« »Zasedenole« »Wiener Journal« »Zasedenole« O, kako Tržačani radi obujajo spomine na pokojno Avstrijo! Ti grdi avstrijakanti vedno nemške liste čitajo. Bistro oko je to skozi šipo opazilo... In kdo bi ne bil danes v Trstu avstrijakant? Kje so tisti zlati časi, ko se je dalo v mestu imenito živeti, ko so bili tržaški Italijani absolutni gospodarji v javnem življenju in so se vozili s polnimi žepi na zabavo v Italijo, kjer so igrali vlogo narodnih mučenikov? »O Avstrija, povrni se, na kolenih te bom prosil odpuščanje!« je nedavno vzkliknil neki tržaški iredentist. Ante Čes.

Kaj pravilno?

Do danes nisem vedel, kaj je politika. Prav za prav bi me to nič ne brigalo, ker je politika sedaj prepovedana. Ampak bral sem, kaj so gospodje zadnje nedelje govorili v Zolcu na sestanku Kmetijske prosvete. Vidite, listo sem bral, sedaj pa vem, kaj je politika in kaj ni politika, da bi se človek z mirno vestjo lahko držal paragrafa in njegovih zapovedi. In se mi je zdelo, da je gospod Pucelj mož za to, da se človek lahko zanese nanj. Zato sedaj vem, da to, kar so govorili g. Pucelj, g. dr. Janžek Novak, ni politika. Zato smemo mirno zavračati zoper vse biše političarje, če se nam zdi, da je njihovo sedanje delovanje vredno zavračanja. Sedaj tudi vem, da ni politika zavračati zoper župnika ali škofa ali cerkev, če se vlika v nacionalno vzgojo mladih. Iz ust teh gospodov sedaj vem, da ni politika, če gospodje nekaterih bližnjih političnih strank hočejo sedaj ljudstvo po kmetijskih prosvetah politično vzgojati, da bo pripravljeno, ko bo politično sodelovanje. Sedaj vem tudi, da ni politika, če gospodje načelniki biše SKS pravi, da prihaja zbirati ljudi za politično vzgojo. In ni politika, če kak tak gospod pravi, da Kmetijska prosveta ne bo delala v znamenju komunizma, »še manj pa krščanskega solidizma«. Temveč na temelju kmetijske delavca v duhu borbenosti. — To vse torej ni politika.

Pač pa je politika, kakor sklepam iz besed govornikov, če Kmetijska zveza organizira kmete na načelih krščanskega solidizma — ne za to, da »bodo politično vzgojeni, ko bodo politični sodelovanje, ampak — za vzpostavitev gospodarskih interesov slovenskega kmeta. To na je politika! Zato pa, dokler je še čas, le po njih, ki organizirajo slovenskega kmeta v versko kmetijsko gospodarstvo! To je gola politika, ki je ne maramo! Pač pa delajmo politične orodje vne, ker ni politika!

Sedaj vem, čeprav mi star ne ure tako lahko v glavo, da bi tudi razumel to, kar vem.

Naš novi roman!

S 1. marcem bomo pričeli prinašati nov, zelo napet roman

Kitačeva papiga

ki izredno fino in lepo popisuje zgodbo iz zlate Kalifornije. V njem je sicer tudi kriminalna stran, a pisana tako mično in prijetno, da ni roman skoraj v ničemur podoben drugim kriminalnim romanom, čeprav čitatelj do konca ne bo mogel slutiti, kako se bo vse razvijalo.

Tri nesreče zagorskih rudarjev

Goreča hlačenica...

Zagorje, 25. febr.

Rudniški delavec Franc Kokolj je danes imel smolo. Uslužen je pri svaženju jamskih svetilk. Pri tem pa se mu je vnel bencin, ki ga je imel v stekleničici v žepu, pa mu je zgorela hlačenica in rokav. Na krk je prišel sestra, ki stane v bližini na »sohotu«, pa še strojnik Vengar, ki sta ga rešila, da ni živ zgorel. Opečeno ima vso nozo in roko.

Ob 10 dopoldne pa so prinesli iz jame rudarja Martina Kosa, ki ima polomljene rame in lobanjo vdrt. Odpeljali so ga v ljubljansko bolnišnico. Sam pa je prišel iz jame Smrekar Martin s strtimi rebri. Zdravi se v rudarski bolnišnici.

Tako je bil današnji dan dan nesreč. — Ni zadosti, da se toliko delavnikov praznuje — še nesrečam je rudar izpostavljen in svojega življenja ni varen.

Morilec Lahner izročen sodišču

Ljubljana, 26. februarja.

Ravno po enem tednu je bil morilec mengeškega nadzupnika g. Franca Kušarja, 19letni Ivan Lahner prepeljan iz policijskih zapov v preiskovalni zapor deželnega sodišča. Hkrati z njim sta bila izročena sodišču njegova tatinska tovariša Valentin Fertič in Anton Lampret. Točno ob 3 popoldne je policijski stražnik privedel vse tri v sprejemno pisarno jetnišnice.

Lahner je obdolžen umora in več vlomov, dočim njegova tovariša le raznih vlomov. Lahner je bil že v policijskih zapirih preoblečen v jetniško obleko, dočim sta ostala Fertič in Lampret v svojih, še dokaj elegantnih civilnih oblekah. Ivan Lahner je postal močno bled in apatičen. V sprejemni pisarni so bile izvršene predpisane formalnosti. Vse tri so ponovnokrat izmerili. Nato so vsakega posebej pazniki odpeljali v samotno celico preiskovalnega zapor. Proti Lahnerju je zbran ogromen material. Že sedaj je akt zelo narasel. Mnogi razpravljajo vprašanje, ali bo razprava proti morilcu Lahnerju javna ali tajna, kajti Lahner je še starejši mladoletnik, proti katerim se pred sodiščem vrše razprave tajno.

Kakor so že nekateri listi poročali, je bil v ponedeljek aretiran v Šmarju oče Lahnerjeve znanke zaradi suma, da je dajal Lahnerju in tovarišem potuho. Starega moža so orožniki pripeljali v Ljubljano in ga izročili v preiskovalni zapor deželnega sodišča. Ko je moža zaslišal preiskovalni sodnik, je bil večer izpuščen na svobodo.

Pri zasledovanju zločinca ponesrečil

M. Sobota, 25. febr.

V tukajšnji bolnišnici je bil sprejet Svetec Janez, župan občine Ratkovec, ki je že pred šestimi meseci postal žrtev nesreče.

Dne 31. avgusta preteklega leta so se v Ratkovcih na kolesih pojavili štirje orožniki. Prišli so, da bi ujeli nekega lopova. Zglasili so se pri županu. Da je ta slišal, za kaj gre, je takoj vzel kolo. Nato se je začel lov. Zasledovalci so vozili precej naglo. Med vožnjo je Svetec hipoma izgubil ravnotežje in je z vso silo padel s kolesa. Pri padcu se je hudo pretresel. Ker pa se mu nič strilo ni šel v bolnišnico, marveč se je doma zdravil. Zdravljenje pa ni imelo uspeha in je sedaj po šestih mesecih moral iti v bolnišnico. Bolezen je precej resnega značaja.

Ljubljanski proračun

Že včeraj smo podali najvažnejše podatke o proračunu mestne občine ljubljanske. Zato se danes omejemo na nekatere druge potrebne konstatacije. Opažamo, da že nekaj let sem redni proračun ljubljanske občine stalno narasča. Redni proračun za 1929 je znašal v dohodkih 44 milijonov Din, v izdatkih pa 43,4 milijonov Din. Leta 1930 so narasli izdatki na 48,5 milijonov Din, dohodki pa na 47 milijonov Din. Uspeh leta 1929. je pa izkazal 44,3 milijonov Din dohodkov in 42,7 milijonov Din izdatkov in je tako iz njega izginil proračunski primanjkljaj. Analiza posameznih postavk kaže, da je pripisovati zvišanje proračuna predvsem povišanje postavk za prenešen delokrog od 0,6 na 2 milijonov Din. Proračun potrebščin se je zvišal na 50,6 milijonov Din, dohodkov pa na 49,5 milijonov Din. Dvig dohodkov pa je pripisovati predvsem povečanju dohodkov od občinskih davčin, zlasti trošarine in davšin na blagovni promet.

Izredni promet.

Izredna potrebščina znaša za 1931 46,5 milijonov Din (1930 37 milijonov Din). Izredno pokritje dosga 36,7 milijonov Din (30 milijonov Din), primanjkljaj pa, za katerega bi bilo treba najeti posojilo, znaša 9,8 (7) milijonov Din.

Da je letos izredni proračun tako narasel, je pripisovati dejstvu, da se bo letos iz cestninskega fonda dobilo še 23,8 milijonov Din, kateri znesek se bo porabi za carinske skladišča, tlakovanje in stanovanjsko kolonijo za carinske uslužbence. Najvažnejše investicije so za regulacijo Ljubljanske, zgradba novega poslopija za doh. urad in zgradba nove šole v svetokriškem okraju.

Dolgovi.

Služba 6% obligacijskega posojila in 6% gradbenega in investicijskega posojila je izkazana posebej. Mimogrede omenjamo za 6% obligacijsko posojilo, da ni ves znesek po 6%, ampak samo 12 milijonov Din, ostalo po 7, 8,25 in 8,50%. Dolgovi so slednji: 6% obligacijsko posojilo 30 milijonov Din, 6% gradbeno in investicijsko posojilo 18 milijonov Din, občinska posojila pri Mestni hranilnici so znašala na koncu leta 1930. 56,5 milijonov Din, posojila pri Hipotekarni banki jugoslovanskih hranilnic 0,4 milijonov Din. Nadalje sledi še posojila, ki jih bo treba na novo najeti za leto 1931. Mestna podjetja imajo slednje dolgove: mestna klavnica 19 milijonov Din,

mestna elektrarna 25,1 milijonov Din, mestna plinarica 1,4 milijonov Din (predvideno novo posojilo v znesku 1 milijon Din), mestni pogrebni zavod 6,7 milijonov Din, mestna zastavljavnica 1,4 milijonov Din in mestna pregrga 0,25 milijonov Din. Skupno znašajo mestni dolgovi kakor tudi dolgovi mestnih podjetij, ca. 150 milijonov Din. Ob tej priliki je omeniti, da se nam čili breme mestnega pogrebne zavoda v iznosu 6,7 milijonov Din razmeroma zelo visoko, čeprav nam zadržuje, da je trgovinsko stanje prav ugodno in da ima podjetje znatno imovino v nepremičninah. Dolgovi imajo zelo različno obrestno mero. Tako znaša n. pr. obrestna mera za dolg pri Hipotekarni banki jugoslovanskih hranilnic 4,5%, za posojila mestnega zaklada pri Mestni hranilnici večina 7%, le 0,2 milijonov Din po 8,5%, 2,8 milijonov Din pa po 9%. Zanimivo je, da računajo za posojilo 2 milijonov Din za regulacijo Ljubljanske 11%; 1,5 milijonov Din za zgradbo mostov in 3,5 milijonov Din za napravo kanalov po 9%; 1,4 milijonov Din za popravilo magistratskega poslopija pa celo po 12%; 6% obligacijsko posojilo je 12 milijonov Din po 6%, 5 milijonov Din po 7%, 13 milijonov Din po 8,5% in 4 milijonov Din po 8,25%; 6% gradbeno investicijsko posojilo je po 6%. Mestna klavnica plačuje 7%, mestna elektrarna 4,9 milijonov Din po 7%, 20,2 milijonov Din pa po 8,5%. Posojila mestne plinarice so vsa po 7%. Mestni pogrebni zavod pa plačuje za malo posojilo 50.000 Din 4,5%, za posojilo 3,3 milijonov Din pa po 7%. Mestna zastavljavnica plačuje za vsa posojila po 7%.

Zanimivo je, da so posojila v novejšem času po višjih obrestnih merah, kakor prej, ko je bila obrestna mera višja. Treba bo vsekakor misliti na to, da bi se za vsa posojila skušala doseči ugodnejša obrestna mera in zlasti je težko pojmljivo, da bo treba pri sedanjem stanju denarnega trga plačevati za nova posojila tako znatno obresti.

Donos doklad na neposredne davke je proračunan za 1931 v znesku 7,2 milijonov Din v primeri s 6,5 milijonov Din leta 1930. Odstotek doklade je ostal neizpremenjen (60%), vendar je povečanje proračunanega zneska pripisovati višjemu predpisu davčne uprave za odmero avtonomnih doklad od 10,2 milijonov Din v letu 1930. na 12 milijonov Din v l. 1931. Predvsem se je zvišal predpis zgradarine, pridobnine in družbenega davka, nadeja pa zlasti uslužbenški davek. Vendar pa je vprašanje, če bo dotok doplad tako donosna, kakor računa proračun. Proračunska rezerva znaša samo pol milijonov Din (kakor za 1930) in jo smatrajo za razmeroma nizko.

O usodnih ničevostih

Zdravstveno predavanje dr. Breclja v »Unionu«.

Težko je biti včasih poročevalcu — poročevalcu. Poročevalci mora o svareh, o kačih sam nima dosti pojma in katerim kljub prizadevanju ne more predrati niti do lupine, kaj šele do jedra.

Je hotel naš poročevalac včeraj dožnati vsebino zdravstvenega predavanja, ki ga bo imel danes naš znani zdravstveni pedagog dr. Breclj. Sel je v ta namen intervjuval gospoda doktorja. Pa se je pošteno urcjal! Gospod doktor ga je sicer na vse ljubezno in prijazno sprejel, odklonil pa je kategorično vsako podrobnejšo izjavo o temi svojega predavanja z utemeljitvijo, da ne želi, da bi se občinstvo že vnaprej seznavilo s tem, kar mu hoče povedati. Kajti bi bilo potem njegovo predavanje odveč...

Poročevalci pa so nepoboljšljivi ljudje, kadar jim gre za to, da kaj godnega iztaknejo za svoje pero. Naj nam zato gospod doktor ne zameji, da kljub njegovi želji v interesu predavanja samega objavimo nekaj besed, ki jih je med kratkim razgovorom s poročevalcem nehalno izrekli in ki si jih je poročevalac zahtevno zapisal za uho.

Predvsem je treba pibiti, da je imel poročevalac vtis, da pripravlja gospod doktor svojim poslušalcem veliko in reko iznenađenje. Predaval jim bo sicer že znane stvari, toda v povsem novi obliki, ki temeljijo na strogi in absolutni stvarnosti.

»Vidite,« je prijazno, a z brezobzirno resničnostjo potrdil poročevalca po rami, »vidite, vi mislite, da znate jesti in dihati — pa ne znate!« Lahko si predstavljate presenečenje ubogga poročevalca ob teh besedah. Kar sapo mu je zapr-

Kaj bo danes

Stolnica: Ob ¼8 (pol osmih) zv. postna pridiga, kan. Dr. Mihael Opeka.

Union, verandna dvorana: Prosvetni večer. Predava dr. A. Breclj: »Človeški obraz in njegov izraz.« Ob 8 zvečer.

Drama: Zaprt.

Opera: »Revizor«. Gostovanje Hudožestvenikov. Izven.

Nočno službo imata lekarni: Dr. Piccoli, Dunajska cesta 6 in mr. Bakarčič, Sv. Jakoba trg 9.

Meinl	Čaj
Tvrđka JULIO MEINL d. d.	
Ljubljana :: Šelenburgova ulica 3	
priredi v petek dne 27. marca popoldne in v soboto dne 28. marca ves dan slavnostno poskusno kuhanje čaja	
na katero se slav. občinstvo najvjud. vabi!	
Vsak srčno dobrodošel!	
nove	žetve

© XVIII. prosvetni večer bo danes ob 8 zvečer v verandni dvorani hotela Union. Na sporedu je veleznanimivo predavanje zdravnika dr. A. Breclja. Predavatelj je znan strokovnjak ne samo v področju zdravstvene vede temveč tudi kot prvovrstni ljudski predavatelj. Njegovo predavanje bo do ponazorovale tudi skioptične slike. Opozarjamo na predprijavo vstopnic v Prosvetni zvezi, Miklošičeva c. 5, sedeži 3 Din, stojšče 2 Din.

© Gledališka predstava v Rokodelskem domu. Igralci Rokodelskega doma uprizore v nedeljo zvečer »Rozo Jelodvorsko«. Snov je lepa in zanimiva, dejanje pestro. Vstopnice se dobe v predprodaji v soboto zvečer od 6 do 8 v društveni sobi Rokodelskega doma, Komenskega ulica 12.

© Poset odlične Poljakine gđe. Macelkove na pomožni šoli v Ljubljani. Poljska vlada je, kakor smo že poročali, poslala učiteljico defektne dece v Varšavi gđe. Macelkovo na študijsko potovanje po Jugoslaviji in v druge države, da si ogleda šole in zavode za defektne deca poedinih držav.

V ponedeljek, dne 23. t. m. je posetila tudi ljubljansko pomožno šolo ter je hospitalna v treh razredih. Pokazala je veliko zanimanje za pomožno šolstvo in se zanimala za vse podrobnosti. Seznanila se je z vsemi našimi predpisi in ustrojem pomožnega šolstva pri nas.

Koks za kovače in cen'ralne kurjave

iz angleškega premoga

75 Din za 100 kg pri več em odjemu popust

franko plinarica nudi

LJUBLJANSKA MESTNA PLINARNA

© Priprave za kuhinjsko razstavo. Vsa pripravljajna dela za II. kuhinjsko razstavo naglo napredujejo. Včeraj so pričeli preurejevati veliko unionsko dvorano, ki bo nudila ob dneih razstave poseben in svojevrsten pogled. Dvorana bo okrašena na prav umetniški način. Dnevno se okrašajo prijave za razstavo, zdi pa se, da bo onih, ki žele razstaviti, mnogo več, kakor pa jih bo možno pripustiti na razstavo. Kakor vse kaže, bo imela letošnja kuhinjska razstava še mnogo večji uspeh, kakor lanska, čeprav je že lanska uspela nad vse sijajno.

© Koncert Pavle Lovsetove. Ljubljansko koncertno publiko opozarjamo, da so vstopnice za koncert ge. Pavle Lovsetove, ki bo v petek, dne 6. marca ob 20 v Filharmonični dvorani, že v predprodaji v Matični knjigarni na Kongresnem trgu. Spored koncerta je izredno zanimiv, sodelujejo poleg odlične umetnice njena hčerka Majda (sopran) ter konservatorista Lipovšek (klavir) in Pfeifer (violin). Cene običajne koncertne.

© Pevski zbor Glasbene Matice. Danes ob 20 važna vaja mešanega zbora.

© Drž. konservatorij. Javna produkcija, ki je bila napovedana za nedeljo, 1. marca t. l., se preloži na kasneje.

© Združene jugoslovanskih inženjerjev in arhitektov - sekcija Ljubljana ima svoj XII. redni občni zbor v soboto dne 14. marca 1931, ob pol 20 (pol osmih) zvečer v lastnem lokalu na Kongresnem trgu 1-11.

© Slov. zdravniško društvo vabi vse gg. zdravnike na znanstveni sestanek, ki bo danes ob 18 v predavalnici ženske bolnišnice. Predava dr. V. Kocijančič: »Naše skušnje s pernoctanom«.

© Pisarna okrajnega cestnega odbora se nahaja v Ljubljani za Kresijo (Mayerjeva hiša, II. nastr., levo). Vhod ob Ljubljani. Uraduje vsaki dan razen nedelj in praznikov od 8 do 14.

© Ubegli arestant. Včeraj okoli 3 pop. je pobegnil iz justične palače kar pri glavnem vhodu mlad, 18 leten arestant. Bežal je po Cigaletovi ulici do Pražakove ulice in se tam skril v senik Mühl-einove hiše. Na divjem begu so ga opazili mnogi pasantje na Kralja Petra trgu. Ti so takoj ob-

Vzemite

pri prvih znakih hripe
nekoliko ASP-RIN TAB-ET.
ki pa morajo imeti utisnje
Bayer-ov križ.

Maribor

□ Naval mariborskih planincev k včerajšnjim predstavam v unionskem kinu, kjer predvaja mariborska prosvetna zveza filma »Vihar na Mont Blancu« in film o smušk in tekmar za prvenstvo Dravske banovine v Ribnici na Pohorju, je bil izreden. Tudi dijaške mladine je bilo prav veliko. In drugi Mariborčani, ki niso planinci, ki pa vseeno prav radi zahajajo v kirova gledališča kadar se predvajajo zares smiselni in kulturni filmi?

□ Finžgajeva prosveta v gledališču. Mariborska drama pripravlja v režiji J. Koviča v proslavo Finžgarjeve 60 letnice uprizoritev »Verige«, ki so jo prvokrat uprizorili na mariborskem odru takoj v pričetku prve sezone leta 1919. Slavnostni predstavi bo prisostvoval avtor sam.

□ Ljubljanski kršitelj v Mariboru. Danes teden nastopi v Mariboru sedem mladih literatov iz Ljubljane, ki bodo recitali odlomke iz posameznih svojih del. Je to prvokrat, da nastopijo pred mariborskim občinstvom ljubljanski književniki v večjem številu. Za ta nastop, ki bo v kinu Apolo, je v mariborskih kulturnih krogih opaziti živahno zanimanje.

□ Za mariborsko Glasbeno Matico je darovala gospa Ida Sticker lastnica kavarne Central in vneta podpornica kulturnih stremeljenj, 1030 Din.

□ Vpostavitve avtobusnega prometa na šentlariški progi. S ponedeljkom prične zopet trikrat dnevno voziti avtobus na progi Maribor—Št. Lenart. Proti Cmurku ostane promet še nadalje ustavljen.

□ Savez strojnikov in kurjačev kraljevine Jugoslavije, sekcija Maribor ima svoj mesečni sestanek v nedeljo 1. marca ob 9 v društvenem lokalu, Meljska cesta 10. Vsi organizirani kakor tudi neorganizirani, naj se sigurno udeležijo tega sestanka.

□ Rokovnjačka peto ka...? Končno se je menda posrečilo mariborski policiji, da je iztaknila sršenovo gnezdo, odkoder so v ponočnih urah vzhajali možanci ter se razkropili v razne mestne dele, kjer so potem puščali za seboj sledove v vidu razbitih ključavnic, vlomljenih predalov in miznic ter opustošenih zaloz raznega blaga. Teden dni je skrivnostno rokovnjaško krdecelo strahovalo mariborsko prebivalstvo in povzročilo nemalo škodo. Potem pa se je zgodilo, da je nekdo prodajal prav poceni cigarete po mestu in da je zbudil sumnje. Pet jih imajo sedaj na varnem in so jih včeraj cel dan zasliševali ker obstoja sum, da so krivci.

— Pri lenivosti črev, boleznih na jetrih in žolču, odebelelosti, protinu, kataru v želodcu in črevih, oteklini notranjosti debelga črevesa, obolenju zadnjega črevesa odstranjanja naravnega »Franz-Josefa« grenčica naglo vsako zastajanje v organih spodnjega dela telesa in to brez bolečin. Dolgoletne izkušnje v bolnišnicah dokazujejo, da raba »Franz-Josef« vode izoborno urejuje delovanje črev. »Franz-Josef« grenčica se dobiva v lekarnah, drogerijah in specerijskih trgovinah.

□ Ves v krvi. V sredo zvečer se je 35 letni posestnik in zastopnik tukajšnje tvrde Pelikan v Franciškarški ulici Valter Fabrici peljal z avtomobilom iz Pesnice proti Mariboru. V bližini ceste, ki vodi proti Sv. Lenartu, sta opazila ob cesti na tleh ležečega možaka. Neznane je bil po cel'em obrazu krvav in v nezavesti. Iz listin ki so jih našli pri njem, je bilo mogoče razbrati, da gre za trgovskega potnika Rajmunda Herja, ki se je bil ravnokar vrnil z Dunaja. Nezvestnega je našel pripeljal na policijsko stražnico 1, nato pa v mariborsko splošno bolnišnico. Ker je bil neznanec v nezavesti ni bilo mogoče izvedeti od njega, kaj se je bilo zgodilo. Napad ali nesreča?

□ 3 : 8. Malha je bila včeraj bolj prazna: 3 aretacije in 8 prijav radi običajnih prestopkov.

□ Z avtomobilom po vsej severni Ameriki. V ponedeljek dne 2. t. m. predava v ljudski univerzi prof. dr. Rieder iz Gradca o svojem potovanju z avtomobilom po vsej severni Ameriki. Na podlagi 100 skioptičnih slik nas povede v nasebino Pueblo Indijancev, v Grand Canon, nadalje skozi deželo zlata Kalifornijo, v filmsko metropolo Hollywood, v sloviti park Yellowstone in na posled v milijonska mesta nam malo znanega ameriškega zapada. Predprodaja vstopnic pri Zlati Brišnikovi in Höferju.

□ Nezgodita. Včeraj ob dveh zjutraj je spodrsnila v Radlovi ulici baronica I. Teuchert ter si zlomila levo podkoleno. Ponesrečenko je motivo mariborskega reševalnega oddelka prepeljal v dr. Černičev sanatorij.

□ Pač redko. Včeraj je uel v Koseskega ulici magistratni namestnik Simon Horvat krasno ta metulja, ki ga je sicer videti šele tam enkrat v juniju, ter ga prinesel pokazat v naše uredništvo. Koncem februarja!

□ Šalivo šfaleto o te'mo priredi zimsko-sportni odsek SPD v Mariboru v nedeljo dne 8. marca pri Mariborski koči, kjer bo start ob 9 zjutraj. Cilj istotam. Prijave se sprejemajo do začetka tekme. Prijavna 5 Din.

□ Z motiko nad 21 let starejšega moža. Pri Firbasovih na Ivanjskem vrhu so bili prepri in pretepi na dnevnem redu. Žena Regina je za 21 let mlajša od svojega moža Jožefa. Dne 17. maja lanskega leta je bil pri Firbasovih prvi ogenj v strehi. Žena je segla po motiki in zamahnila z njo proti možu, ki je zadobil občutne poškodbe na levem nadlaktu. Zadeva se je obravnavala včeraj pred sodiščem, vendar se je razprava v svrhu zaslišanja novih prič preložila.

MARIBORSKO GLEDALIŠČE

Petek, 27. febr. — Zaprt.

Sobota, 28. februarja ob 20: PRODANA NEVE-STA. Izven. Gostovanje g. Mario Šimenca.

vestili stražnike in alarmirana je bila tudi jetnišnica. Mladega arestanta so kmalu ujeli in odvabili nazaj v zapor. Mladenč je po poklicu mizarški vajenec in je bil popoldne naposlen pri popravljaju raznih miz v uradih deželnega sodišča. Nahaja se v takozvani poboljševalnici, ki ima v jetnišnici poseben oddelek in kamor določajo delomržno mladino. Ta vajenec je bil obsojen na 3 leta poboljševalnice.

Celje

»Predstava »Namisljenega bolnika« se bo vršila jutri, v soboto zvečer in v nedeljo ob pol 4 popoldne v Ljudskem domu.

»Uradne ure za stranke na celjskem okrajnem načelnstvu so vsak torek in soboto od 8 do 12. Ob drugih dneh morejo biti stranke sprejele le v zelo nujnih in neodložljivih slučajih. Ta red je potreben za hitrejšo in ekspanzivnejšo vršenje pisarniške službe.

»Celjskemu cestnemu »krbstvu« prav nič čisti ne delajo v teh dneh naše ulice. Kaj neki dela mestni avtomobil, da so kupi blata in blatnega snega po nekaterih ulicah tako zelo varni pred njim? Vsaj glavne ulice naj bi se očistile snega, ki sedaj zamaka ceste in povzroča neprebodljivo blato.

»To-le pa res ni zgolj radovednost, če vprašamo merodajne činitele, koliko časa še nameravajo reševati vprašanje odstranitve Westenovih smrdljivih odpadnih voda iz Voglajne in Savinje? Zadnje čase postaja smrad zlasti ob večernih urah neznošen. Zdi se, da je plod vrga dolgočrajnega komisijonarja bil ta, da se sedaj smrad ne širi zgolj neposredno ob Voglajni, temveč da dosega že prav center mesta in na drugi strani stanovanjske hišice na Jožefovem hribu. Kmalu pride pomlad in z njo tujsko-prometna sezona. Kdo pa si bo upal v Celje, če spremlja vlak skoraj cel kilometer pred Celjem pa vse do kolodvoza in potnika še v mesto zadušljiv smrad? Ker je dognano, da smrad povzročujejo odpadne vode tudi zdravstveno skrajno kvarno vplivajo, to zlasti na nežno mladino, je naravnost ena kardinalnih dolžnosti odgovornih činiteljev, da obranijo z odločnimi ukrepi prebivalstvo pred kvarnimi vplivi lath.

»Na ponedeljkovem prosvetnem večeru bo predaval »O Trbovljah« trbovelski katehet g. Mirosław Rajej, ki se je posebno vglobil v vprašanje tega našega največjega industrijskega centra. Na tem večeru bo tudi recital svoje pesmi pesnik g. Brčič. Vstopnice se dobijo v Prosvetnem tajništvu.

Novo mesto

Čez sočobno »moderno« pesem tudi Novomeščani radi zabavljajo, češ da se ne razumejo. Na nedeljski prireditvi pevskega društva »Gorjanci« bodo pa vsi lahko naučili se takih lepih slovenskih umetnih pesmi, ki niso moderne, temveč zložene v starejšem slogu. Zbor bo zapel same pesmi iz Pesmarice Mohorjeve družbe. Najlepše so izbrali, take, ki se redkokdaj slišijo, pa so tako blizu našemu srcu, da hitro začutimo njihovo preprosto, nevsipljivo lepoto. »Gorjanci« so bili kos že težkim, modernim skladbam; s temi pesmimi se bodo kar igrali. Pokazali pa bodo, kako za pevsko umetnost tenkočuten pevovodja tudi iz preproste pesmice — in ravno iz take — izklesale lepo umetnino. Prav zelo priporočamo da obiščete ta koncert vsi Novomeščani, ki radi slišijo lepo petje; prav bi bilo, če bi se ga udeležili tudi pevovodje in pevci iz okolice. Pričetek ob 8 zvečer, konec gotovo ob pol 10. Vstopnice se dobe v Kraljevi trgovini. Čisti dobiček gre v sklad za društveni harmonij.

Mestni občni ski zastop je imel 23. t. m. občinsko sejo. Na dnevnem redu so bile nekatere važnejše gospodarske zadeve. Zupan dr. Režek je poročal, da je banska uprava predložila proračun mestne občine finančnemu ministru v odobrenje. Za občinskega blaginika je bil v smislu okrožnice banske bprave od 29. decembra 1930 izvoljen odbornik Davorin Matko. — Higijenski zavod v Ljubljani je mestno občino zaprosil za priključitev Režerč vasi na mestni vodovod. O tej za Režerč vasi važni gospodarski in higijenski napravi se je vnela precej živahna debata. Nakar se je sklenilo, da se prošnji načeloma ugodijo pod pogojem, da Higijenski zavod ozir. Režerč vasi vodovodni odcep od Gotne vasi po Režerč vasi izvrši na svoje stroške, da se javni iztoki ne dovolijo, da konsumenti plačujejo mestni občini predpisane prispevke, da mestna občina ne prevzame nobenega jamstva za reden dotok vode v Režerč vasi in da v slučaju potrebe mestna občina priključitev ukine. — Za nakup lesa iz občinskega gozda so stavili ponudbe: Drago Hadl 120.000 Din, Anton Petrič 116.000 Din, tvrdka Hodnik in Vovk iz Logatca 125.000 Din. Občinski odbor je oddal les iz gozda slednji kot najboljši ponudnici. — Avtopodjetje Kos je zaprosilo za koncesijo vožnje z avtomobusom tudi na progi št. Jernej—Kostanjevica—Krkovo. Občinski odbor se je izrekel za to dovoljenje. — Za licencovanje bikov je občinski odbor določil nagrado 500 Din, ki naj se podeli na razstavi najboljšemu bikovcu. — Kot pregledovalca računskega plačnika za leto 1930 sta poročala gg. odbornika Puš in Matko. Iz njihju poročil povzamemo da je imela mestna občina leta 1930 829.521 Din 10 par dohodkov ter 767.695 dinarjev 48 par stroškov. Prometa je pa bilo 1.597.206 Din 58 par. Premoženje ubožnega zaklada znaša 413.402 Din 95 par. Med letom je ubožni zaklad posodil mestni občini za kritje dolga pri zidavi šole 267.005 Din. Stalne podpore za mestne reževe so znašale 11.752 Din 50 par. Uprava mestnega vodovoda je imela 207.147 Din 13 par dohodkov ter 239.042 Din 92 par izdatkov tako da je znašal primanjkljaj 31.859 Din, kar se je krilo iz preostankov iz prejšnjih let. — Pri slučajnostih je vprašal odbornik Pirnat župana, kako je z mestno hiralnico, nakar je ta pojasnjeval, da je sklep občinskega odbora sporočil konvntu Usmiljenih bratov v Kandiji, da namreč kupi mestna občina nepremičnine šolskega kuratorija po 150.000 Din.

Murska Sobota

G. Klekl bolan. Iz Črenovec poročajo, da je g. Jožef Klekl zbolel. V torek je bil pri njem dr. M. Skrillec, vodja tukajšnje bolnišnice. G. Karodnemu voditelju želimo skorajšnjega ozdravljenja. Nov uradnik na davčni upravi. Pri tukajšnji davčni upravi je nameščen g. Banti Matija iz Gradišča pri Tišini. Do sedaj je bil v službi pri veleindustrija g. J. Benku.

Negla smrt. V ponedeljek ponoči je v Krogu umrl Kosov oče. Smrt ga je zalotila nepričakovano. Zvečer je še popolnoma zdrav večeral, po večerji se z domačini razgovarjal, zjutraj pa je bil mrtev.

Trbovlje

Krajevni odbor Rdečega križa v Trbovljah priredi 7. marca t. l. ob 20 v Sokolskem domu dobrodelno akademijo.

TPD je delavstvu zopet razglasila praznovanje za mesec marec. Praznovali bodo poleg nedelj še 10 delavnikov, z nedeljami skupaj 15 dni v prihodnjem mesecu. Delavstvo bo delalo le 16 dni, pri katerih bodo zaslužili delavci na minimalnih plačah cel mesec 640 Din.

Litija

Danes se vrši vrtnarsko predavanje na litijski osnovni šoli. Predaval bo šolski nadzornik g. Andrej Skuli in sicer od 7—9 zvečer. Ker vlada za to predavanje veliko zanimanje, opozarjamo delavske in uradniške sloye, da se udeležijo v čim večjem številu tega predavanja.

V deželi pesnikov in čarovnij

Laponci v severnolinski tundri

Helsingfors, 25. febr.

Razširjenje in izboljšanje prometnih zvez v zadnjih desetletjih ima za posledico, da se začnajo potniki, ki hodijo po svetu bodisi zaradi posla bodisi z naučnimi nameni, zanimati tudi v Evropi za kraje in ljudi, ki zanje kulturni svet sto in stoletja ali sploh ničesar ni vedel ali pa se zanje ni menil. Tak kraj je severna Finska ob Varanger-fjordu v severnem Polarnem morju.

Finska je obljubena od kakih 3 in pol milijonov Finov, ki pripadajo finsko-ogerskemu plemenu, katero pohaja iz zapadnega Altaja, drugi pa pravijo, da iz Pouralja ali iz Povolzja. Na severnem Finskem pa bivajo Laponci, katere prištevajo mongolski družini. Tu žive od lova na ribe in tuljine ter od reje severnih jelenov sredi tundre, ki je večji del leta zasnežena in zaledenela, po leti pa daje nekaj bore trave.

Dežela Finska je zdaj precej v ospredju političnega interesa, kjer doživlja sredi sedanjega gospodarske krize hud notranji boj med liberalno stranko in patriotično nacionalistično lappo-stranko, ki združuje konservativni kmetijski element proti liberalcem, katerim očitajo, da dežele niso zadosti zavarovali proti boljševskim vplivom iz Rusije, odkoder prihaja tudi dumping, ki dela ogromno škodo lesni trgovini Finske. Ta politična borba se je pravkar te dni končala z izvolitvijo starega Svinhufvuda, nekega finskega Pilsudskega, za predsednika finske republike. Od njega upajo, da bo ustvaril nacionalno fronto, ki bi kos boljševski zato pa je v Finski zdaj veliko inozemcev, ki se bavijo s političnimi ali z gospodarskimi posli in od katerih izvemo marsikaj zanimivega o tej deželi.

Južna Finska je precej znana; in vemo da ima okoli 35.000 jezer in ogromne gozdove, od katerih prebivalstvo večinoma živi. Severna pa je skoraj neznana. Italijan Brocchieri sedaj v teh krajih biva in nam jih opisuje. Njegov teren raziskovanja je baš južno od Varangerskega fjorda v porečju reke Ivalo, ki teče skozi Inarsko jezero in se izliva v Varangerski fjord, ležeč vrhodo od Severnega rta.

Zanimiva je ugotovitev Brocchierija, da fizično in psihično stanje Lanoncev* popolnoma pobija svoječasno trditev naturalističnih filozofov in učencev Evrope, da takozvani naturni ali primitivni narodi predstavljajo višek fizičnega zdravja in moralne nedotakljenosti. Laponce preje lahko

imenujemo degenerirane. So male postave, slabotni, povečani in nagubani k tuberkulozi. Hudo so udani žganju; dočim trezni ne prizadevajo nobenega žla, pijani v prepiru takoj zgrabejo za pol metra dolg, dvorezen nož, ki ga nosijo v usnjeni lepo okrašeni nožnici za pasom vedno s seboj. Njihova telesna in moralna degeneracija ima svoje vzroke v zakonskih zvezah najbližjih sorodnikov med seboj, v nehygieničnem sobivanju v zatohlih in mokrih kolibah ali šotorih, kjer večkrat po osem oseb časih moški in ženske vsevprek stauje skupaj, v slabi prehrani itd.

So pa Laponci zelo pesniški narod. Oficijelna evangelijska cerkev jih je mogla le povrh pokristjaniti; na dnu so še danes pagani. Otroke zdravijo po zagovorih, ki naj odzenejo zle duhove.

Ob obali zamrznjenega jezera Inari je italijanski potnik srečal pastirja Knuta Larsena, ki je pel od njega samega zloženo pesem, katere se začneja s kitico: »Volk pogube, oddalji se od moje črede.« Takim pesmim Laponci pripisujejo čudotvoren učinek. Posamezne rodovine, oziroma njihovi poglavarji hranijo še ostanke poganskega kulta in magičnih formul kakor tajnost. Lanonce Kemi je pripovedoval Brocchieriju, pri spremljanju ob toku reke Ivalo, cel mitus o ustvarjenju sveta, ki predstavlja zmes iz sibirskih mongolskih baik in znanega skandinavskega mitosa Kalevala. Okoli nekega šotorišča na norveško-finski meji je videl italijanski potnik dečke in deklice plesati ritualen ples okoli mrtvega deteta: ritmus je bil vesel in spremljajoča pesem je sličila ukanju. Laponska vera smatra namreč smrt za odrešenje od trpljenja. Dasi je gostoljubje do tujca med Laponci sveta in neprekršljiva zaveza, ne odnro tujcu vrat, kadar se za goro prikaže lunin krajec: to bi namreč moglo razdražiti duhove noči. Nek stari Laponce je pokazal Brocchieriju knjigo, v kateri so recepti za razne pijače iz zelišč, ki pomagajo, če n. pr. kdo hoče pridobiti zase ljubezen deklice, če kdo hoče pozabiti prizadeto žalitev, če se hoče kdo česa spomniti itd. Pismenih znamenj Evropejec seveda ni razumel; govorijo pa Laponci jezik, podoban ogerskemu.

Najsvetejši je bil svojčas ritus, kadar so ubili medveda. Medved je namreč Lanoncev najsvetejša žival in njegove duše, ki po njihovi veri po smrti živi dalje, se najbolj boje. Okoli ubitega medveda plešejo in pojejo tožno pesem, s čemer hočejo dušo

medveda potolažiti. Svoječas žene ubitega medveda niso smele gledati drugače kakor skozi kovinsko ogledalo tudi so se morali zakonci po uboju medveda tri dni postiti. Danes to ni več v navadi. Ples okoli medveda je Brocchieri sam opazoval.

Italijanski potnik je naletel na velikega ljudskega pesnika in umetnika. Piše se Johan Turi, je pastir in je napisal cel ep. Ker mu laponci jezik ni zadostoval, da izrazi svoja čustva, je pa risal. Pisati se je naučil od Svedov. Vse naravne sile simbolizuje: Mraz biva v oblakih in se spušta na zemljo, sedeč na snežinkah; vročina je orjak v rdečem plašču, ki biva sredi ognja; voda je požrešna žena, ki vse pogoltne, kar se postavi nanjo; medved je naoravljen s človekom pogodbo, da ga ne bo napadel, ako sam ne bo napaden itd.

Turijeve risbe v knjigi so enake onim, ki jih drugi Laponci z nožem vrezavajo na kosti. Rišejo seveda brez perspektive, toda sila točno in in ekspresionistično: marsikatera taka laponska risba bi na mednarodnih slikarskih razstavah dosegla nemara celo prvo premijo... Rišejo pa seveda jelene, napad volkov, sestanke duhov, sani in čolne itd.

Brocchieri je prenočeval nekoč tudi pri velikem čarovniku Nilsu Biltu, ki sam s svojo ženostarko biva v kolibi na severovzhodni obali jezera Inari. Starka mu je postregla z jelenim mesom in kavo, ki je Laponci neverjetno veliko pijejo in sicer pristne in močne, kar povzroča pri njih veliko nervozo. Nils Biltu mu je pokazal svoj čarovniški boben in mu iz njega prorokoval. Zgornja plošča bobna je porisana s slikami, geometričnimi figurami in tainimi znamenji. Čarovnik je položil na sredo kovinast orstani. Potem je udaril po koži z jelenjo kostjo. Prstan je poskočil in se ustavil na znamenju, ki je predstavljalo polno luno. »Sreča!« je dejala starka.

Čarovniški boben so Laponci prinesli iz Sibirije, kjer je med severomongolskimi plemeni še danes povsod v rabi.

* Politično nacionalno lappo-gibanje (nekašna »Heimwehr«) nima z Laponci nič opraviti, zakaj ti se s politiko sploh ne bavijo; gibanje ima ime od finskega mesta Lappo, kjer se je začelo. Opomba uredn.

Mirno spanje . .

krepi telo in duh. Pijte torej

kofelna prosa
zrnato kavo

KAVO HAG

Dnevna kronika

Koledar

Petek, 27. februarja: Kvaterni petek. Gabrijel od Zalosne Matere božje. Strogo zapovedan post.

Osebnosti

— Iz diplomatske službe. Vicekonzul v Montrealu dr. Pero Zanella je prestavljen v isti lastnosti h generalnemu konzulatu v Newyork, vicekonzul v Newyorku, dr. Ivan Frangeš, pa v Montreal. Dr. Velja Milenković, pisar 1-8 v zunanjem ministrstvu je imenovan za pisarja iste skupine in kategorije pri konzulatu v Bariju.

— Iz zdravniške zbornice. Iz imenika zdravniške zbornice za dravsko banovino so bili ertani sledeči zdravniki: sanitetni kapetan v Ljubljani dr. Nikola Čosič in sanitetni polkovnik dr. Dobrovič Stojnič v Ljubljani, oba radi premestitve v Bitoli, višji okrajni zdravnik v pok. dr. Edvard Šavnik v Kranju, ki je 18. januarja umrl, in sezijski zdravnik v Rimskih toplicah dr. Freudenthaler, ker se nad leto dni ni prijavil zbornici in se nahaja ves čas v Avstriji.

Ostale vesti

— Kaj je torej s kolkovino? Župni uradi si še vedno niso na jasnem, ali naj izpiše iz matičnih knjig v svrhu oprostitve davka kolkujejo ali ne. »Slovenski gospodar« in »Slovenec« sta prinesla vest, da so ti izpiški kolkovine prosti. Toda noben list ni navedel, na podlagi katerega člena. Te dni je dobil tukajšnji nadžupniški urad prošnjo od nekega župnega urada na Hrvaškem, naj mu navede odloki, na podlagi katerega izdaja družinske izpiske brez kolkovine, ker tamkajšnja davčna uprava zahteva kolkovane izpiske. Naj se torej objavi v časopisju natančen odlok, da se bodo župni uradi imeli na kaj sklicevati. Vsekakor je čudno, da je na Hrvaškem v tem oziru še sedaj drugačna praksa kakor v Sloveniji. — Nadžupniški urad v Konicah. — V tem oziru smo na merodajnem mestu zvedeli sledeče: Če župni urad izstavi družinsko polo, mora biti ta kolkovana. Vendar pa družinska pola ni nujno potrebna. Župni urad lahko o vsakem slučaju posebej uradno poroča na davčni urad in v tem primeru odpade kolkovina.

— Mednarodna zveza dnevnih delavcev je imela 22. februarja v Parizu odobrovo sejo, pri kateri so bili zastopani Francozi, Angleži, Holandci, Čehi, Avstrijci in Jugoslovani. Za Jugoslavijo se je udeležila seje ga dr. Melita Pivec-Stele, tajnica Zveze duševnih delavcev za Slovenijo, ki si je liste dni pridobila svoj drugi doktorat na sorbonski univerzi. Sklenilo se je, da bo iz raznih motivov prihodnji kongres v Zenevi v drugi polovici julija, vabilo Jugoslavije za kongres v Belgradu ostane v veljavi za prihodnje leto. Pri seji se je pripravljala tvarina za kongres, zlasti resolucija o številu delavnih ur (oziroma dni) in izjava za svetovni mir. Na novo je pristopila belgijska zveza duševnih delavcev.

— V prilogi Službenih novin kraljevine Jugoslavije št. 43 od 25. februarja je objavljen »Zakon o obveznem zavarovanju posevk in plodov proli toč«, dalje »Uredba o zavarovanju kaznjencev, ako se ponesrečijo pri delu, na katero jih je odredila uprava zavodac.« »Pravilnik za izvršitev zakona o dobrovoljnih v pogledu dodeljevanja zemlje in kolonizacije« in »Pravilnik o pobljanju trahoma in gobavosti.« V državni bolnišnici v Sarajevu so ustanovili lasten »Dome«, v katerem se bodo zdravili bolniki, ki so oboleli na gobavosti.

— Krst parrika »Kraljice Marije«. 21. t. m. bi se moral vršiti krst našega največjega turističnega parobroda »Kraljica Marija«, bil pa je v zadnjem trenutku odgojen. Sedaj pa se doznava iz splitske podružnice Jugoslovanskega Lloydja, čigar last je parnik, da se bo vršil krst 7. marca, na kar bo parnik takoj nastopil svojo prvo potovanje v Kotor.

— Split dobi novo katedralo. Iz Splita poročajo, da se je pred večeršnjim vršila v škofjski palači seja odbora društva za zgraditev nove stolne cerkve v Splitu. Seji so prisostvovali tudi zastopniki splitske občine. Na seji so razpravljali o prostoru, kjer naj bi katedrala stala, in so sklenili, da poiščejo ugodno mesto, ki bo na bolje ustrezalo mestu in obenem predmestju.

— Začetek letošnjega zračnega prometa. Radi neugodnih vremenskih razmer se bo letos zračni promet na naših progah začel pozneje kakor prejšnja leta. Promet na glavni progi Belgrad—Zagreb—Gradec—Dunaj se bo začel šele 1. aprila, promet s Prago in Sušakom pa še pozneje. Dosedanji progi Belgrad—Zagreb—Dunaj in Belgrad—Skoplje—Solun sta bili razširjeni z linijama Belgrad—Sarajevo—Podgorica in Praga—Zagreb—Sušak. Pokazalo se je, da sta bili ti dve liniji zelo srečno izbrani, ker se je promet na teh dveh progah razvijal normalno in se je vozilo precej potnikov. Letos se pričakujejo še boljši rezultati. Misli se tudi na uvedbo tako zvane primorske linije, ki bo vezala Sušak s Splitom in Dubrovnikom in bi se posebno obnesla za časa kopalne sezone.

Za vzdrževanje prometa na novih progah se bodo nabavila nova letala, in sicer tako zvana fibijska letala, ki so usposobljena za start z zemlje in z morja.

— Strahovit vihar na polotoču Pelješcu. Te dni je besnel na Pelješcu strašen ciklon. Silni valovi razburkanega morja so nagromadili na ceste cele kope kamenja, tako da je cesta za promet nesposobna. Pred mestno hišo v Orebiču so valovi porušili teraso. Valovi so poškodovali dalje tudi mnogo zasebnih ladij in so mnoge od njih popolnoma razbili in vrgli na obalo. Kopališče Trstenik v Orebiču je močno poškodovano. V mestu Orebiču je morje preplavilo več ulic in so radi tega kleti mnogih hiš polne vode. Škoda je ogromna.

— Dve otroški nesreči v isti vasi. V vasi Španovci, okraj Pakrac, se je te dni pripetil tragičen slučaj, ki je zahteval življenje osemesnega otroka. Dete je padlo s peči in si tako poškodovalo glavo, da je v nekaj dneh umrlo. — Še istega dne pa se je v isti vasi pripetila druga nesreča, ki je takisto zahtevala otroško življenje. 4letni Marko Vranešević je bil s svojim mlajšim bratom sam doma. Otroka sta se igrala pri peči in Marko je začel brskati po pepelu. Naenkrat se mu je vnela obleka in v hipu je bil ves v plamenu. Zbežal je na posteljo, njegov mlajši brat pa se je od strahu skril pod mizo. Na obupne klice gorečega otroka so prihiteli sosedi, ki so ubogega dečka osvobodili plamenov. Toda bilo je prepozno, mali Marko je nekaj ur pozneje izdihnil.

— Drzen roparski napad. Na česti med Martinovci in Kukunjevci v okolici Sremske Mitrovice se je te dni pripetil drzen roparski napad. Kmetica Mara Zahorjanska se je vračala domov, ko je naenkrat skočila pred njo moški z nožem v roki. Hotel jo je najbrže oropati. Mara se je branila, toda ropar jo je sunil z nožem v roko in ledja, tako da se je onesvestila. Ubil bi jo bil, da ji ni prihitela na pomoč neka druga kmetica, ki je začela vpiti, česar se je ropar ustrašil in zbežal.

— V kleti zaprt vlomilec. Zagrebška policija je te dni aretirala zloglasnega tatu in vlomilca,

Ivana Jagušta. Zanimivo je, kako je prišlo do njegove aretacije. Hišnica hiše na Jelacčevem trgu št. 1 je opazila neznanega moškega, ki se je splazil v klet. Takoj je zaklenila vrata in obvestila policijo, ki je neznanca aretirala in spoznala v njem Jagušto. Ta je bil pred nekaj meseci izpuščen iz kaznišnice v Lepoglavi in je ves ta čas samo kradel.

— Lažni policijski agent povzročil smrt 60-letne starke. Te dni so našli v Zagrebu v Vlaski ulici mrtvo staro Františko Pucak zadeto od srčne kapi. Policija se je jela zanimati za ta slučaj in ugotovila, da je ženska umrla od srčne kapi, ki jo je povzročil strah. Ponoči je namreč prišel k njej neki moški, se izdal za policijskega agenta in dejal, da mora izvršiti hišno preiskavo. Starka se je tega tako ustrašila, da jo je zadela kap. Policija so tega moža opisale razne priče in kmalu ji je padel v roke. Ko ga je detektiv pozval, naj se legitimira, je dejal, da je v službi policije in da naj ga pusti v miru. Na policiji pa so ugotovili, da je mož pekovski pomočnik Jovo Dragič, ki se je izdal za policijskega agenta, ker je hotel ljudem imenovati.

— Vinsko poskušnjo v dneh 1., 2. in 3. marca priredi v Unionski kleti v Ljubljani Centralna vinarna.

— Cerkev in zborom priporoča Jugoslovanska knjigarna v Ljubljani za postni čas: Foerster Anton, Lamentacije in očitania za mešani zbor, 8 Din; Foerster Anton, 12 cerkvenih pesmi za mešan zbor, 12 Din; Foerster Ant., Cantica sacra III. del za moški zbor, 30 Din; p. Angelik Hribar, Postni in velikonočni napravi za meš. zbor, part. 30 Din, glasovi po 10 Din; Jobst Anton, Postne pesmi za moški zbor, 20 Din; dr. Fraj Kimovec, Rihar renatus, zbirka cerkvenih pesmi za mešani zbor, part. 24 Din, glasovi po 8 Din; Premrl Stanko, Slava sv. Križu, postne pesmi za meš. zbor, 14 Din; Premrl Stanko, Cerkevni moški zbor, 40 Din; p. Hugolin Sattner, Postne pesmi za meš. zbor, part. 20 Din, glasovi po 6 Din; Zelenič Martin, Dopolnjevo je! 12 postnih pesmi za meš. zbor, 20 Din.

»Prerod« oživilen in preroben

Kljub vsem zaprekam in težavam delo za treznost našega ljudstva polagoma vendar napreduje. Dokaz temu je to, ker se pije toliko brezalkoholnih pijač, česar pretekli časi niso poznali. Vsako vnilko gibanje pa potrebuje svojega glasila. »Prerod«, glasilo treznostnega pokreta, je pred dvema letoma zastal. Finančne težave so ga zavrele. Po dveh letih pa je stopil zopet na plan z novo glavo in z novim, oziroma starim urednikom. Oživiljen je in — preroben. Izbral si je širši delokrog: poleg dela za treznost hoče delati za prenočjenje življenja sploh. Tudi pri drugih narodih se je iz treznostnega pokreta razvil pokret za reformo življenja. Da je v naših dneh prenovljenja marsikaj potrebno, kdo tega ne vidi? — V 1. številki pod naslovom »Veselo napreje!« urednik sam, ki je prej rad tožil o neuspehih tega dela, z veseljem konstatira in s pričami potrjuje, da treznostna akcija kljub vsemu veselo napreduje, kar naj vpliva vsem sobojevnikom poguma in veselja za nadaljno delo. — Največje važnosti pa je nagovor papeža Pija XI. protialkoholnim bojenikom (abstinentom) dne 30. septembra 1930. Ta nagovor je poln srčne topline in najjačja vspodbuda za treznostno akcijo. Sv. oče ne more skoro najti besedi, s katerimi bi treznostno delo pozdravil in pohvalil. Zopet in zopet ponavlja, kako so mu trezniki dobrodošli, z najkrepkejšimi besedami jih vspodbuja k nadaljnjemu delu ter jim iz globine svojega očetovskega sra podeljuje blagoslov. Po pravici dodeljuje uredništvo, da je ta nagovor, ki ga je prinesel tudi »Osservatore romano«, »magna charta libertatis« za katoliške abstinente. Kdor še ni vedel, kaj ima o tem soditi, zdaj lahko ve. Roma locuta — causa finita. — Zanimiva je tudi javna korespondenca med F. S. Finžgarjem in urednikom. Oba poudarjata potrebo prenavljanja in zato tudi javne kritike nezdružljiv razmer.

V 2. številki, ki je izšla te dni, čitamo poziv »Križarjem«, katerih glasilo je ugasnilo, naj se združijo okoli »Preroda«, ki hoče slišno »Križ« delati za pristno krščanstvo in reformo življenja. — S »Prerodom« vred je začel izhajati zopet »Mladi junak«, treznostno glasilo za mladino. Naročnina na »Prerod« je 25 Din. Pisarna »Svete vojske« in upravnisti obeh listov je na Dunajski cesti 17, Medjatova hiša.

Zgodbe starega popotnika

80letni raziskovalec H. Zöller popisuje svoje doživljanje po širnem svetu

Leipzig, 23. februarja.

Ime Hugona Zöllera slovi v znanstvenem svetu. Mož, ki je danes 80 let star, je pred 50 leti bil sloveč časnikiar, znanstvenik, ki je raziskoval in odkrival nove zemlje in dežele. Pravkar je v Köhlerjevi založbi izšla njegova knjiga, v kateri 80letni starček popisuje svoja potovanja okrog 1. 1880.

Včasih, ko Evropa o Afriki in Avstraliji ni vedela skoro nič več, kakor nekaj podrobnosti z obrežij, je prepotoval te dele sveta in jih odpiral strmečemu človeštvu. Prehodil je Brazilijo in Panamo, Egipt in Togo, Dahomejo in Kamerun ter zopet severno in južno Ameriko.

Bil je izvrsten strelec, utrjen, vešč jezikov, zemljepisec, poročevalec za »Kölnische Zeitung« in je resnično doživel najmanj 10 takih romanov, kakršne je pisal Karl May. Ko je prišel v Dahomejo, ki je dotlej tuju bila zaprta, je videl tam 6000 glav broječo armado Amakonk. To so bila ugrabljena dekleta, izvežbana v vseh umetnostih napadanja, prave janičarke, ki se pod smrtno kaznijo niso smele seznaniti z nobenim moškim. Ko so Francozi začeli napadati Dahomejo, so trčili ob to armado bojovnih žensk, ki so neredko prodrlje francoske kareje.

Ko se je Zöller mudil na dvoru dahomejskega kralja kakor zastopnik Nemčije, je videl, da so na dvoru prav tako ravno dušno klali ljudi za pojedine kakor so istočasno pili francoski šampanjec in nosili evlileno obleko. Zöller je zahteval od kralja, da pri slovesnostih, ki se bodo vršile njemu na čast, ne smejo zaklati nobenega človeka. Kralj pa je odvrnil, da prepoveduje, da bi njemu, ki je velik vladar, kdorkoli kaj predlagal ali celo prepovedoval. Pozneje je v vrstah nemških mornariških čet med hudimi boji prišel v Kamerun ter ga geografsko obdelal. Spisal je 11 potopisnih knjig. Zbirko svojih osebnih doživljanj pa je izdal šele sedaj.

Ko je prišel v Togo, ko še ni bil zaseden od Nemcev, ga je pozdravil zamorski poglavar v rdečem cilindru. V drugi vasi se je hotel postaviti pred njim zamorka-svečenica, ki si je nataknila na glavo kajpada tudi cilindar, okrog ledij si je opasala predpasnik, obula pa visoke škornje — kar vse so zamorci pobrali s kake ladje, ki se je blizu kje ponesrečila. Od tedaj je seveda več ko 50 let.

Zöller je bil prvi Evropejec, ki se mu je posrečilo preplezati vrhove Finisterskega gorovja na Novi Gvineji. Težave so bile strašne. Ze se je bilo bati, da bodo on in njegova četa morali pomreti od lakote, ker je živeč bil že na malem. Upali so, da jim bo lov dal živeža. Divjačina ni bilo. Divje banane in divje fige so bile neužitne. Zamorski spremljevalci so jedli kače, katerih ena je tehtala 100 funtov. Toda riža ni bilo. In v teh razmerah je Zöller naskočil visoko gorovje v družbi tovarišev dr. Helwiga, Winterja in treh zamorcev. Taborišče je ležalo že 1525 m visoko. Treba je bilo priplezati na vrhunec, ki je bil 2600 m visok. Prišli so nanj vsi krvavi od ran in v razcapanih oblekah. »Gorske strmine, kakršne sem dotlej ali pozneje spoznal na Himalaji, na Javi, v Andah, v Afriki in drugod, niso bile mnogo hujše kakor strmine naših Alp. Toda v Finisterskem gorovju je bilo drugače. V osmih urah, ko smo plezali kvišku, smo bili veseli če smo kdaj mogli zgrabit za šop grmljaja ali kako korenino, da smo se odpočili, ne

da bi se nam bilo treba bati, da bomo zdrknili v globčino. Eden mojih zamorcev je veselo zakričal. Pogledal sem, kamor mi je kazal z roko. Strel sem se. Takih pod nebo molečih vrhov v daljavi še nisem videl. Snežniki pred menoj so bili bistveni del še neraziskane Nove Gvineje.

Zelo čudno zgodbo je doživel Zöller na potovanju po severni Ameriki, ko je spremljal tja pruskega princa Henrika. Takole pripoveduje:

»Ob pol 7 zvečer sem v Tompi na južnem delu polotoka Floride stopil na parnik »Mascotte«, da bi se prepeljal v Havano. Vetrja ni bilo nobenega. Morska gladina je bila gladka. Na njej je visela lahka meglica. Vendar sem lahko še opazil zvezde nad seboj. Pisal sem v svoji kabini do 11 zvečer. Predno sem šel spat, sem stopil še na krov na sveži zrak. Žive duše ni bilo na krovu, ki je bil ves v temi. Ko sem opazoval zvezde, sem naenkrat opazil nekako ladjo, vsaj zdelo se mi je tako, ki je bila podobna ladji, kakršno sem videl že nekoč pred 21 leti. Vzel sem daljnogled, pa nisem mogel na tisti ladji, ki je bila skoro čisto temna, opaziti nobene luči. Bilo je že polnoč, ko naenkrat zaslišim zraven sebe besede: »Ali vidite letečega Holandca?« Ob meni je stal mož, ki ga dotlej na ladji niti med častniki ne med moštvo niti med potniki nisem še videl. Bil je kakih 30 do 40 let star. Nosil je hlače do kolien, črn jopič in širok klobuk, na levi strani privihnan navzgor. Opazil sem, da mož govori izvrstno angleško brez ameriškega akcenta. Rekel sem mu, da se mi v daljno-

gledu dozdeva, kakor da bi se na ladji premikale neke postave. On pa je odgovoril: »Motite se, na tej ladji se nihče ne giblje.« Čez nekaj časa mi je dejal: »Rad bi vendarle s kapitanom govoril o tem. Počakajte me, prosim, nekoliko, se takoj vrnem.« Čakal sem ga, pa ga nisem pričakal, ker se ni več vrnil. Stopil sem potem sam na kapitanov mostič h kapitanu in ga vprašal, če je bil tak in tak mož pri njem. Kapitan je odgovoril, da pri njem ni bilo nikogar. Ko sem se vrnil nazaj na svoj prostor, prikazni na morju ni bilo več. Ko smo se izkrcavali pozneje v Havani, kljub skrbnemu ogledovanju nisem svojega nočnega spremljevalca več videl.

Na koncu knjige izpoveduje stari učenjak svojo vero v Boga. Pravi, da nikdar ni dal nič na okultizem in druge take stvari, ker je to navadno samo zmota človeških čutov. »Vendar sem pa vedno imel občutek, da me je nevidna roka rahlo potiskala naprej ali nazaj, kadarkoli moje človeške moči niso več zmogle. To je bilo vedno v moj blagor. Temu globokemu zaupanju, da za resnim prizadevanjem človekovim vendarle stoji Višja sila — Bog — se imam zahvaliti, da se pri vseh svojih odisejskih potovanjih nikdar nisem čutil osamljenega.«

To je bilanca življenja in delovanja 80 letnega učenjaka, raziskovalca in pisatelja, ki je pri vseh svojih podjetjih kazal izredno energijo, katere je omogočila, da je s svojim delovanjem sodobno znanost toliko obogatil.

Salomon med pariškimi policaji

Pariz, februarja.

V pariških listih kroži ta-le zanimiva dogodivščina:

V nekem pariškem lokalu se je česala, pudrala in šminkala lepa dama. Nad tem se ni nihče zgražal, ker takih nedostojnosti so Parižani že vajeni in jih voljno prenašajo. In ta manipulacija z lasmi in šminko bi tudi ne bila prišla v liste, če bi ta dama pri tej priliki slučajno ne bila zgubila stotaka, ki ga je z glavnikom, ogledalcem in šminko potegnila iz svoje ročne torbe. Glavnik in šminka itd. so romali na mizo, stotak pa pod mizo, ne da bi bila dama to opazila. Ko je dama po dolgem času olepšala svojo zunanost, je vtaknila svoje priprave zopet nazaj v torbo. Ker je bila že poprej plačala, ni opazila, da nima več stotaka. Vstala je, rekla: »Z Bogom!« in ponosno odšla.

Čez četrte ure pa se je vrnila vsa prepadena in v solzah, ki so tekale po sveži šminki in belem pudru. Stopila je k mizi, kjer je prej sedela, in začela iskati. Stotaka ni bilo. Ogledala se je okrog sebe. Pri sosednji mizi je sedel gospod, ki je z zanimanjem bral časopis. Daleč okrog pa ni bilo nobenega gosta. Nagovorila je gospoda: »Vi, gospod, vrnite mi moj stotak!« Gospod je pogledal izza časopisa, pogledal grdo, ker ga je motila, zamrmral nevoljno in dami obrnil hrbet. Pomisli, hrbet ji je obrnil! Dama je postala po pravici ogorčena. Poklicala je na pomoč natakarja, ki se mu je pritoževala, kako neotesani so gostje, ki hodijo v ta lokal. Natakar pa je smatral za svojo

dolžnost, da ščiti gosta, dama namreč že ni bila več gost, gospod pa je še bil. Obupana in jezna je odvihrala iz lokala, a se je čez malo časa vrnila v spremstvu policijskega striaznika v uradni uniformi.

Stvar je postala resna, kajti pariški stražnik je kavalir in pripravljen za damo skočiti tudi v ogenj. Ze pri vratih je dama dvignila roko in pokazala na gospoda pri mizi: »Tam-le sedi!« je zaklicala zmagoslavno. Gospod je nevoljen pogledal izza časopisa, zagledal stražnika in je videl, da je sedaj premoč na strani dame. Mirno se je legitimiral. Stražniku to ni bilo dovolj: »Pokažite svojo denarnico!« Stražnik jo je natančno preiskal in našel v njej nekaj drobca, manjših bankovcev in en stotak. »To je moj stotak!« je zaklicala dama. Stražnik pa se je globoko zamislil, kajti težko je ločiti stotak od stotaka in vedeti, čigav je. To je celo za pariškega kavalirskega stražnika preveč. »Dajte mi bankovec sem!« pravi stražnik gospodu. Vzel je stražnik bankovec in ga ni ogledoval, ampak ga je nesel pod nos in ga je natančno ovahal od vseh strani. Nato se je vlijudno obrnil k dami: »Madame, pokažite mi, prosim, svojo ročno torbico.« In stražnik je vzel tudi ročno torbico in je tudi ni ogledoval, ampak ovahal od vseh strani, znotraj in zunaj. Nato je iztegnil roko, v kateri je držal bankovec, proti dami in dejal: »Madame, tu imate svoj stotak!«

Po duhu je pariški stražnik ugotovil, kdo je pravi lastnik zgubljenega bankovca. Bila je to res salamonska sodba v moderni obliki. Vendar se zdi, da se ta recept ne bi obnesel pri vsaki priliki.

Sir Oswald Mosley, doslej član angleške delavske stranke, je izstopil iz stranke in namerava ustanoviti novo narodno-socialno stranko. Doslej so se mu pridružili le štirje poslanci delavske stranke.

Radio

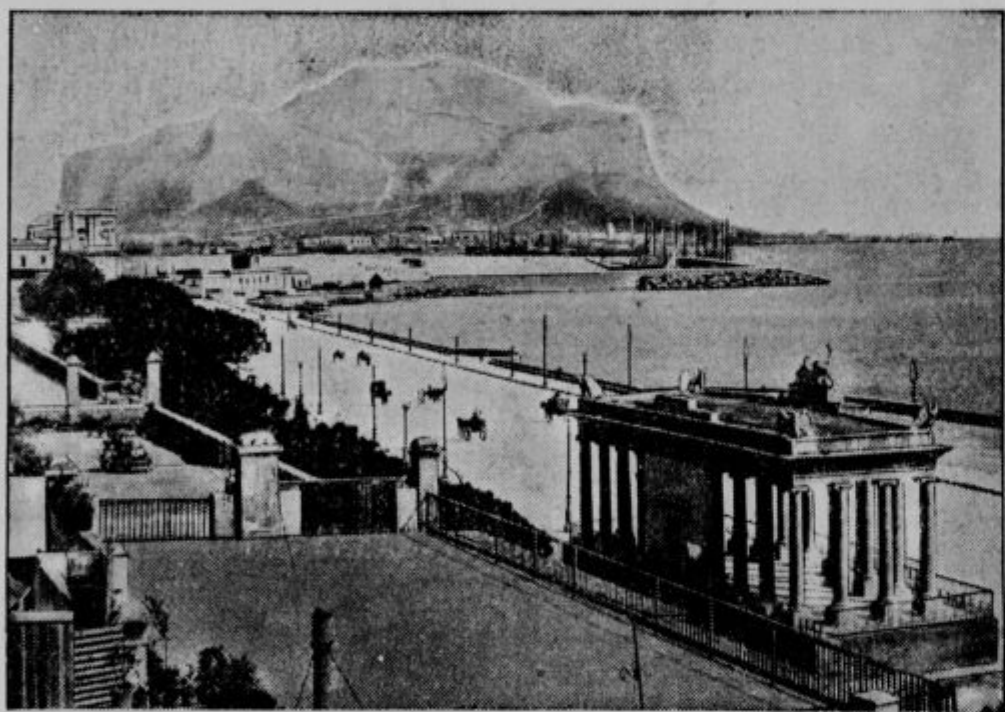
Programi Radio-Ljubljana

Petek, 27. februarja. 12.15 Plošče (solo instrument, zbori iz oper). — 12.45 Novice iz današnjih dnevnikov in zimsko-sportne vesti. — 13.00 Casovna napoved, nato plošče — 13.00 Borzne vesti. — 17.30 Popoldanski koncert. — 18.30 P. dr. R. Tominec: Socialni pomen menišтва. — 19.00 Profesor dr. Sušnik: Poučuje francoščino. — 19.30 Krekova gospodinjska šola v šiški: Razsvetljava in kurjava. — 20.00 Chopinov večer (ga. Šmalc-Svajger g. dr. Dolinar: Uvodna beseda.) — 22.00 Casovna napoved, dnevne vesti, sport, vreme.

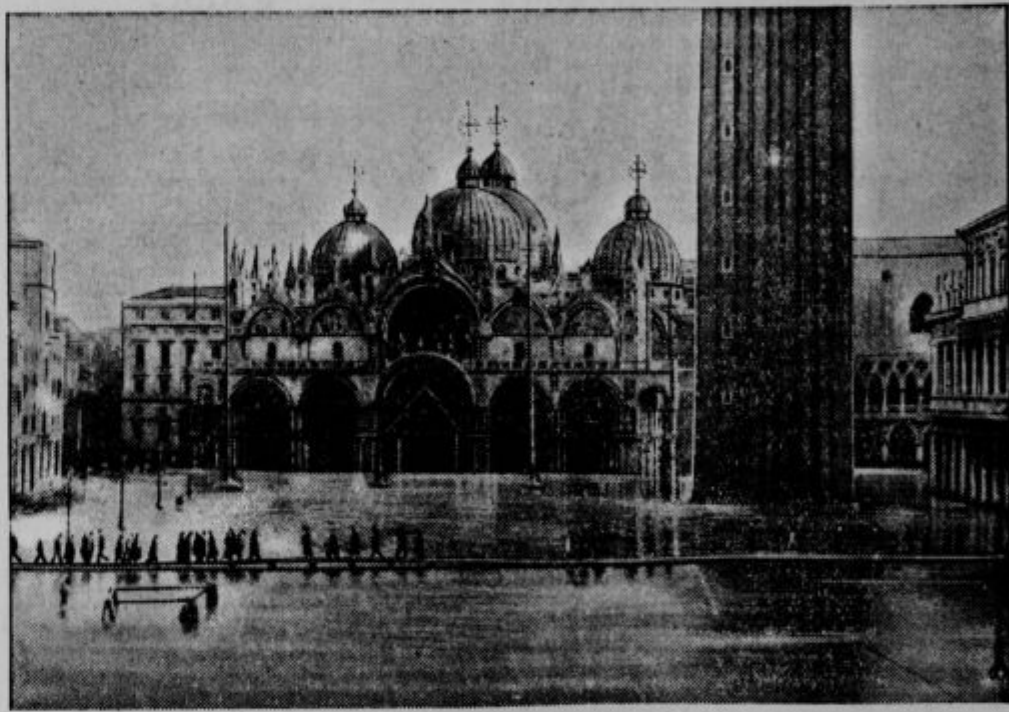
Drugi programi

Sobota, 28. februarja

Belgrad: 12.45 Radio orkester — 16.00 Plošče — 17.00 Vokalni koncert — 17.30 Koncert radio orkestra — 20.00 Tamburaški koncert — 20.30 Prenos iz narodnega gledališča: Bruckner: Maša M-moll in Tedeum za solo, zbor n. ork. — Zagreb: 12.35 Plošče — 17.00 Popold. koncert radio ork. — 20.30 Beograd — 22.40 Plesna glasba. — Budapest: 12.05 Radio kvartet — 17.35 Koncert ciganskega orkestra — 18.35 Orkestralni koncert: Beethoven — 21.00 Petje in glasba — 22.15 Koncert opernega orkestra. — Dunaj: 12.00 Opold. koncert — 20.00 Pevski koncert — 21.40 Večerni koncert — 22.15 Sportna akademija. — Milan, Torino: 12.15 Lahka glasba — 19.30 Pesta glasba — 20.45 Prenos opere. — Praga: 21.00 Iz plesnega albuma (Brno) 22.25 Radio film, plesna gl. — Langenberg: 17.00 Popoldanski koncert — 19.45 Vesel večer — 24.00 Plošče. — Rim: 12.45 Lahka glasba — 17.00 Vokalni in orkestralni koncert — 20.45 Prenos opere. — Berlin: 21.10 Vesel večer — 23.20 Plesna glasba. — Katovice: 12.10 Plošče — 20.30 Koncertni večer — 23.00 Plesna glasba. — Mühlacker: 12.20 Plošče — 15.20 Mladinska ura — 16.30 Popoldanski koncert — 19.45 Kmetška glasba — 20.15 Na Dunajski večer — 22.35 Plesna glasba. — London: 18.45 Moški zbor — 20.00 Koncert — 22.30 Plesna glasba. — Mor. Ostrava: 12.30 Orkestralni koncert — 16.30 Mor. Ostrava — 19.20 Ljudski večer — 19.40 Ljudska glasba — 22.25 Mor. Ostrava

Pogled na pristanišče v Palermu, katero je te dni strašen vihar aporo popolnoma porušil.

K povodnji v Italiji: Markov trg v Benetkah pod vodo.

Kulturni obzornik

Franz Webers System der Aesthetik. Von A. Sodnik (Ljubljana — Laibach). Sonderabdruck aus dem »Archiv für systematische Philosophie und Soziologie«. Herausgegeben von Ludwig Stein, Bd. 34, Heft 3/4. Carl Heymanns Verlag, Berlin.

Profesor Franc Weber (zakaj Weber?) je veličina, ki bo našla gotovo pot v široki svet, saj se zanimajo že nemške znanstvene založbe za njegova dela. Prvi korak pa je gotovo storila gospa Alma Sodnik, ki je objavila pod gornjim naslovom v odlični nemški znanstveni reviji podrobnosti Vebovega sistema estetike na podlagi njegove knjige »Esthetik. Psychologische und normative Grundlagen der Kunst«. Psihološki in normativni temelji estetske pameti.

Značilno je za našo dobo, da producira mnogo literature o estetiki, da načenja in rešuje v drobnem premmno posameznih vprašanj — pri vsem tem pa pogreša večjega enotnega estetskega sistema. Kakor so si v predvojni dobi — od l. 1900 do 1910 — sledili razni sistemi estetike skoraj drug za drugim, da omenimo le Lipsa, Langea, Desoiresa, Crocea, Witasaka, tako je po vojni izostal skoraj vsak poskus postavitve novega estetskega sistema. Morda je naključje, morda pa več kot naključje, da je dal prvi pomembnejši sistem estetike slovenski filozof prof. Franc Weber. Ni dvoma, da je to velika zasluga že samo na sebi. Tem večja pa, ker odgovarja Vebov sistem najbolj načinu sodobnega raziskovanja in usmeritve tega nedvomno vsikdar aktualnega, danes pa še najbolj v ospredju studija stoečega problema. V estetski literaturi je danes predmet razpravljanja

zlasti problem likovne umetnosti, kateremu veljajo razglabljanja skoraj vseh tistih, ki se bavijo z estetskimi vprašanji. Vebov sistem pa postavlja baš problem likovne umetnosti v središče in je torej že s te strani aktualen in moderen. Vebov sistem estetike je zgrajen popolnoma na opazovanju likovne umetnosti, v nasprotju z mnogimi starejšimi sistemi, ki so si jemali za podlogo druge panoge umetnosti ali pa vse panoge vprek. Zato zasluži njegovo delo prav posebnega poudarka in prav je, da skuša uvesti gospa Sodnik Webra v svet baš s tem delom, ki mora zbuditi zanimanje vseh tistih, ki se bavijo s problemom estetike in pogrešajo modernega estetskega sistema.

Gospa dr. Sodnik, ki je mnogo studirala problem estetike tudi sama — saj je izdala obsežno in temeljito knjigo »Zgodovinski razvoj estetskih problemov« — je podala v nemškem jeziku na 33 straneh v pregledni in jasni obliki ves Vebov sistem, kakor ga je v svojem delu na široko in na globoko fundiral. Njena zasluga ni le v tem, da je seznanila nemški znanstveni svet z delom našega filozofa, marveč še prav posebno v tem, da je umela podati nekako analizo obširnega dela v zgoščen obliki, tako, da ni ostala neuvaževana prav nobena stran sistema.

B. Calvi: Silvio Pellico dai piombi allo Spielberg in un documento inedito. — Estratto dall'annuario del R. Istituto Tecnico di Mantova per l'anno scolastico 1929-30, VII—VIII.

Znani prevajalec Cankarjevih spisov v italijanščino, prof. dr. Bartolomeo Calvi, ki se je mudil lansko poletje delj časa v Ljubljani, je med drugim poizvedoval v tukajšnjem muzeju, da li so morda ohranjene kake latine, nanašajoče se na

mesto iz LVI poglavja knjige Silvija Pellicka »Le mie prigioni«: »Ci fermammo un giorno a Lubiana, ove Canova e Rezia furono divisi da noi e condotti nel castello...« Po prijaznem prizadevanju g. ravnatelja ljubljanskega muzeja, pravi g. prof. Calvi ter s pomočjo g. cav. Freda, uradnika generalnega konzulata kr. Italije v Ljubljani, je prišel v posest prepisa dveh listin, ki ju objavlja pod gornjim naslovom. Prva listina je pismo beneškega gubernatorja v Ljubljani, ki se glasi: Hochgeborener Graf, Durch die Allerhöchste Sentenz vom 6. Februar d. J. von welcher ich einige Abdrucke beilege, sind die wegen des Verbrechens des Hochverraths (hier) untersuchten Individuen: Pietro Maroncelli, Silvio Pellico, Angelo Canova und Giacomo Alfredo Rezio zu einer schweren Kerkerstrafe der 1-ten auf zwanzig, der 2-ten auf fünfzehn, der 3-ten auf fünf, und der 4-ten auf drei Jahre verurtheilt worden, wovon zugleich bestimmt wurde, dass die 2 ersten auf den Spielberg, und die 2 letzten in das Straßhaus im Kastell von Laibach abzuliefern sind. — Da sonach nächstens die Transportierung dieser Sträflinge in die besagten Straßörter, unter der Leitung des hiesigen Polizeioberkommissarius von Engelbert nach der im Anschlusse mitfolgenden Marschroute statt haben wird: so beehle ich mich Euer Exzellenz hievon mit dem Beisatze die Eröffnung zu machen, dass die hierörtige General-Polizeidirektion von diesem Transporte den betreffenden B. Kreisämtern unmittelbar die Nachricht giebt und sei um die nöthige Assistenzleistung für den denselben führenden Kommissar ersucht. — Indem ich übrigen Euer Exzellenz bitte, mir sobald die Uebnahme des Canova und Rezia von Seite der betreffenden dortigen Straßhausverwaltung erfolgt

seyen wird — solche gefälligst bekannt geben zu wollen, ergreife ich diese Gelegenheit um Hochdenenselben die Ausdrücke meiner ausgezeichneten Hochachtung zu widerholen. — Venedig, am 19. März 1822. — INZAGHI.

Druga listina, ki jo objavlja g. prof. Calvi, je v navedenem pismu omenjena »Marschroute«. — Oba dokumenta, ki sta za zgodovino italijanskega risorgimenta precejšnje važnosti, je objavil v italijanskem prevodu, pismo gubernatorja Inzaghija pa tudi v izvirniku. Opremil je to izdajo s kratkim uvodom, v katerem opisuje, kako sta bili listini najdeni v arhivu ljubljanskega muzeja, nadalje pojasnjuje nekatere točke iz Pellicovega besedila, nazadnje pa omenja, da imajo Slovenci dva prevoda Pellicove knjige »Le mie prigioni«, in sicer ljubljansko izdajo iz leta 1895 v Guzeljevem prevodu, in objavo ameriškega »Glasa Narodac« iz leta 1905. Zaključuje pa prof. Calvi svoja izvajanja s sledečimi besedami:

»Obžalujem, da nisem utegnil nadaljevati poizvedb pri arhivu ljubljanske policije, kjer morda leži še katera za nas Italijane jako važna listina. Bogzna, ako mi ne bo mogoče storiti to ob drugi priliki s prijaznim privoljenjem jugoslovanskih oblasti, ki so — resnici na ljubo moram priznati — zelo lepo ustregle mojim željam, kakor sem sicer že poudaril iz čuta dolžnosti na nedavnem kongresu družbe Dante Alighieri, kamor sem bil vabljen prečitati zgodovinsko odkritje. Kdo ve, ako se morda zjasni obzorje političnih odnošajev med obema sosednima narodoma, če bi ne bilo mogoče doseči od ljubljanskih arhivov odstop tistih dokumentov o ljudeh in stvareh, ki se nanašajo še na čase Avstrije. Bodi mi dovoljeno izraziti v imenu naših mučenikov to željo.«

Čebelarška zadruga

Da ne bodo bralci-čebelarji enostransko poučeni o razmerah v Čebelarškem društvu in o čebelarji zadruzi, dovolite gospod urednik, da na kratko pojasnim nekatere zadeve o članku, ki ga je priobčil g. L. Puš pod gornjim naslovom v »Slovenca« z dne 19. t. m. Ker smo mnenja, da ta zadeva ne spada v dnevnike, izjavljamo, da je to naš prvi in zadnji odgovor na take izjave.

G. Puš trdno veruje, da more neugodne tržne razmere za čebelarstvo proizvesti, to je dvigniti cene medu, le zadruga. Na seji, ki smo jo imeli za ustanovitve zadruge in ki se je udeležil tudi g. Puš dne 5. jan. t. l., smo slišali iz ust dveh odličnih zadrugnih strokovnjakov, g. dr. B. in g. G., da se zelo motimo, če mislimo, da bo zadruga mogla zvišati cene medu. To vidimo tudi pri vseh drugih pridelkih, ki jih zadruge postavljajo na trg. Poglejte le siri! Pred dvema letoma nisi dobil sira pod 30 Din za kg. Danes prodaja Konsumno društvo na Kongresnem trgu v Ljubljani sir po 12 Din za kg. Na omenjeni seji smo zvedeli tudi, da v zadrugah žal ni vse tako, kakor trdi g. Puš, namreč da bi se v njih vedno delovalo po geslu: »Vsi za enega...« in, da zadruge izključujejo vsako sebičnost. Ravno čebelarji zadruge v Gorici in Prekmurju sta zaradi neupoštevanja teh načel doživeli veliko zaočaranje.

Tudi ni res, da društva ne morejo voditi za svoje člane javne trgovine in, da niso oproščena davkov. Saj vidimo, da ima Kmetijska družba prav obsežen blagovni oddelek in ne plačuje vseh (mogoče nobenih?) davkov. Res pa je, da plačujejo konsumne zadruge sedaj izdaten davek na poslovni promet.

Povedati moramo tudi, da sedaj z g. Pušem več ne delimo bojazni, da bi Čebelarško društvo, dokler bo tako delovalo kot do sedaj, posalo brezpomemben odsek skupnega gospodarskega društva. To je tako izključeno kakor n. pr., da bi postala Kmetijska družba (naj nam oprosti drzno primer) odsek Čebelarškega društva. Vsak č-

belar se more tudi pri našem društvenem blaginju prepričati, da smo dobili pravkar od oblasti prav lepo podporo in se ni bati, kakor piše g. Puš, da smemo le v zadruzi računati na državno pomoč.

G. Puš pričakuje, da bo zadruga rešila zdajnjega hribovskega čebelarja. Mnogi drugi čebelarji so pa mnenja, da kar more narediti v tem oziru zadruga, to je tudi društvu mogoče. Zato smo na zadnjem obnem zboru volili odbornika, od katerega smo pričakovali, da nam bo v takih težavnih vprašanjih z nasveti pomagal. Žal, da je bil preveč zaposlen in ni še do danes imel časa izvršiti prevzeto nalogo.

Kar se tiče pravilnika za zadrugo, ki ga je predložila čebelarška podružnica v Novem mestu osrednjemu društvu pa izjavljamo, da je bil popolnoma neparaben. Odbor je sestavil novega, ki bi se bil moral obravnavati na lanskem obnem zboru v Celju. Do tega pa ni prišlo, ker razmere tega niso dopuščale. Sicer pa objava pravilnika za sedaj še ni potrebna, ker se morajo čebelarji šele odločiti za zadrugo, potem pride šele pravilnik v razgovor. Saj tudi čebelarji ne postavljamo prej, dokler se nismo odločili ali bomo čebelarili ali ne. Članka g. Puša pod gornjim naslovom »Slov. Čebelar« zato ni priobčil, ker ni bilo prostora in ker ni drugega kot ponavljanje prejšnjih nedejavnih člankov. Končno omenjamo še, da je pred kratkim Zveza jugosl. čebelarških društev sprožila misel, da bi se vsa čebelarška društva spremenila v zadruge. Pričakujemo, da bo Zveza svoj predlog podprla s takimi razlogi, ki bodo naše čebelarje prepričali, da bodo imeli od zadruge večje ugodnosti nego od društva. Do sedaj na obnem zborih razgovorov o ustanovitvi zadruge čebelarji niti poslušati niso hoteli. Še predno se je začelo govoriti o delitvi in o jamstvu so se razbježali na vse strani. Upajmo, da bo na letošnjem obnem zboru boljše. Jos. Verbič.

Zagreb. Drž. pap.: 7% inv. pos. 86.75—87.50, agrarji 51—51.50, vojna škoda ar. 417—417.50, kasa 417—418.3, 4. 5. 6. 418 bl. 6% begl. obvezn. 69—69.25 (69). srečke Rdeč. križa 45 bl. Tobačne srečke 25 bl 8% Bler. pos. 92—93, 7% Bler. pos. 81.75—82.125, 7% pos. Drž. hip. banke 81.75—82. Bančne delnice: Ravna gora 80 den., Hrvatska 50 den., Katolička 36 den., Poljo 56—57 (56). Kreditna 125—129, Union 193.50—194, Jugo 78—78.50 (78), Ljublj. kred. 125 den., Medunarodna 69 den., Narodna 8000, Obrtna 35 den., Prastidona 975—980, Etno 135 den., Srbska 195—197, Zemaljska 134—138. Industrijske delnice: Nar. šum. 27—35, Guttman 141—144, S'aveks 42—48, Slavonija 200—202, Našice 900—990, Danica 95—97, Pvara Sar. 212.50 den., Drava 238 den., Sečera Osej 280—290 Nar. mlin. 24 den., Osi. Jev. 220 den., Brod. vag. 84—90 (84), Union 65—69, Vevče 131 den., Isis 41—43, Ragusa 382—390, Oceania 200—220, Jad. plov. 550—560, Trboveljska 330—340 (331), Split cement 340 bl.

Belgrad. 7% invest. pos. 87—87.50, agrarji 51—52, vojna škoda 416.25, 6% begl. obvezn. 68.75, 8% Bler. pos. 91.75, 7% Bler. pos. 82—82.25, 7% pos. Drž. hip. banke 82.

Dunaj. Podon.-savska-jadran. 93.75, Wiener Bankverein 16.45, Creditanstalt 46.70, Escompteges. 158.50, Ruše 28, Alpine 19.50, Trboveljska 41.40, Kranj. ind. 42, Leykam 3.70, Rima Murany 64.50.

Notacije državnih papirjev v inozemstvu. London: 7% Bler. pos. 81—82, Newyork: 8% Bler. pos. 91.50—92.50, 7% Bler. pos. 81.50—82.50, 7% pos. Drž. hip. banke 81—81.75.

Žitni trg

V Ljubljani so notacije neizpremenjene. Budimpešta. Tendence čvrsta. Promet miren. Pšenica: mare 14.76—14.86, zaklj. 14.81—14.82, maj 14.80—15, zaklj. 14.94—14.95. Rž: mare 11.12—11.20, zaklj. 11.11—11.13, maj 11.20—11.32, zaklj. 11.21 do 11.22. Koruza: maj 12.43—12.50, zaklj. 12.50 do 12.52, julij 12.70, zaklj. 12.77—12.78, 12.80. — Transit maj 9.80—9.82, zaklj. 9.80—9.82.

Živina

Živinski sejem v Kravju dne 23. t. m. Na trg so prignali 78 volov, prodanih 34, cena 3800 do 6000 Din; krav 31, prodanih 6, cena 1500—2 00 Din; junic 7, prodani 2, cena 2000—3700; svinj 12, prodanih 6, cena 500—2000 Din; prašičev 9, prodana 2, cena 500—3000 Din.

IZKAZ O STANJU NARODNE BANKE

z dne 22. februarja 1931 (vse v milij. Din, v oklepajih primere z 15. febr. 1931). Aktivna: Zlato in devize 231.1 (+ 10.4), tečajna razlika 529.9 (+ 92.6), posojila: menična 1.266.6, lombardna 202.9, skupaj 1.469.5 (— 26.8); pasiva: bankovci v obtoku 4.727.3 (— 133.2), drž. terjatve 218.2 (+ 109.5), obveznosti: žiro 906.4, razne 147.1, skupaj 1.053.5 (+ 99.9); ostale postavke neizpremenjene.

Druga licitacija za gradbo carinarnice je razpisana za 12. marec 1931. Kakor znano, je proračunska vsota znašala 9.139.129 Din, sedaj pa morajo biti ponudbe nižje kakor 7.219.596.39 Din. Vidimo, kako velika je razlika med proračunsko vsoto in najnižjo ponudbo na prvi licitaciji.

Nova železniška proga bo v kratkem izročena prometu in sicer del proge Kraljevo—Raška; Kraljevo—Lopatnica, dolžini 20 km. Na nadaljnji progi se dela forsirajo, tako da bo proga dovršena do 21. julija 1931.

Italijansko gospodarstvo v polni krizi. Dne 31. januarja je znašalo število brezposelnih 721.976 (31. decembra le 642.169). Pločevine je producirala Italija v decembru 1930 124.549 ton (v novembru 127.027 ton), cementa v vsem letu 1930 24.823.628 stotov (l. 1929 34.975.158, in umetne svile 30.139.331 (l. 1929 32.344.419). Pristaniški promet v mesecu januarju je znašal 2.432.767 ton (decembra 1930 2.693.442, januarja 1930 3.066.512 ton). Italija je januarja uvozila blaga za 1029 milij. lir (januarja 1930 1505) in izvozila v januarja za 6.96 milij. lir (januarja 1930 975 milij.). V januarju je bilo protestiranih 96.419 menic (lansko leto januarja le 87.625); v januarju 1931 je bilo naznanjenih 1573 stečajev (v decembru 1930 1494 in v januarja 1930 1214).

Inozemske investicije severnoameriški Zdrženih držav. Kakor piše iz Newyorka v »N. Fr. Pr.« dr. M. Kaufmann, cenijo ameriške investicije v inozemski industriji na poldrugo milijardo dolarjev, vse ameriške investicije v inozemstvu pa na 7 in pol milijardo dolarjev. Kar se tiče investicij v evropsko industrijo, jih uradno cenijo na 629 milijonov dolarjev. Tako je udeležben ameriški kapital v 389 angleških tovarnah na 485 milijonov dolarjev, v 186 nemških na 316.5 milij., v 203 francoskih na 145 in v 87 italijanskih na 113 milijonov. Za našo državo navaja ta statistika 11 tovarnov s skupno investiranim kapitalom 6.93 milijona dolarjev, torej na skoro 400 milijonov dolarjev.

Pastirski listi jugoslov. školov

Pastirski list škola dr. Srebrniča.

Ljubljana, 26. febr.

Letošnji postni pastirski listi jugoslovanskih školov so vzbudili veliko pozornost, ker se vsi peajo z zelo aktualnimi in sodobnimi vprašanji, o katerih mora vsakdo, ki ni katoliški kristjan le po imenu, ampak hoče biti katoliški kristjan v dejanju, biti popolnoma na jasnem. Pastirski list ljubljanskega knezoškofa dr. Gregorija Rožmana razpravlja zelo pereče vprašanje nedeljskega dela, ki dandanes ne posega le v področje religije in njene morale, ampak zelo usodno moti tudi zdravo socialno življenje.

Ni manj aktualen ni pastirski list krškega škofa dr. Josipa Srebrniča, ki ga je posvetil Materi božji ter obrambi svete katoliške cerkve. Med drugim pravi: »Napadajo n. pr. sveto rimsko-katoliško cerkev, češ da ni nacionalna, prav tako kakor so napadli nekdanj, ko so Jezusa dolžili, češ da nasprotuje davkom in državi. Bili pa so proti državi ravno tisti, ki so Jezusa dolžili, kajti oni so mislili na vstačo, ki so jo vzne »es razvneli, medtem ko je Jezus učil: »Dajte cesarju, kar je cesarjevega, in Bogu, kar je božjega!« To uči in se tega drži Jezusova rimskokatoliška cerkev še danes in s tem neizmerno več koristi narodu in državi, kakor vsi tisti, ki obrekujejo cerkev, češ da ni nacionalna.«

Nato krški škof govori tistim, ki napadajo sv. očeta, češ da je tujeec, in da nikakor ni v skladu z interesi države, če se njeni državljani v najvažnejših življenjskih vprašanjih, kakor so n. pr. vprašanja morale in vere, zakonskega življenja itd., drže navodil in naredb vrhovnega poglavarja izven državnih me. »Papež za nas ni tujeec, papež ni državljan niti italijanske niti katoliške druge države ter nikomur na svetu ni podločen... Danes se boševiti v Rusiji drže načela protestantskih knezov izza časa reformacije: Cuius regio — illius religio, vladar bodi gospodar tudi vere svojih podložnikov. Toda, kjer to načelo izvajajo, tam ne more več biti govora o svobodi.«

Nato krški škof na podlagi literature: — L. Jandrašek: Dr. Miroslav Tyrš, dr. Josef Tyrdy: Tyršova filosofija, Venceslav Havliček: Vpliv Darwinove nauki na Tyrše — govori o Tyrševem duhu in Tyrševi ideologiji sledeče:

»Hvalijo in priporočajo takozvani Tyršev duh, Tyršev ideologijo, Tyršev način mišljenja o svetu, o človeku, o naciji in državi. Stvar sem proučil in morem vam reči sledeče:

Tyršev duh je duh naturalizma in materializma. Tyrš je vzel svoje ideje najprej od nemškega filozofa Schopenhauerja ter se oklenil kasnejše telesne kulture poganskih Grkov. Učil se je tudi od mohamedancev ter začel v materialistično pojmovanje človeške družbe in sveta v smislu Darwinove razvojne teorije. Njegova ideologija ne pozna niti Boga niti neumrle duše. Duša in telo so njemu pojavi iste smeri. Vera mu je delo za narod v duhu večnih zakonov narave, v duhu stalnega napredka in razvoja. Človeštvo in z njim posamezni narodi so mu le deli narave. Neizprosní zakoni, ki vladajo v naravi, vladajo tudi nad človeštvom in narodi in jih ne more spremeniti nobena molitev. Življenje mu je nepretrgano gibanje in boj, v katerem zmaga tisti, ki je za boj pripravljen. Zato je treba gojiti telesno kulturo. Telesno močni posamezniki bodo dali tudi moč narodu. Grška kultura mu je kašpot k vzgoji mladine. Roga se krščanski ljubezni. Hoče, da se vzgaja um, volja in čustvo v človeku za ljubezen do naroda in države, za svobodo, za narodno obrambo, za prosveto in moralo, vse pa kajpak v luči izključno tuzemske kulture in dosledno brez Boga, brez Kristusa, brez Cerkve, brez molitve na tudi brez Matere božje, ker njemu je ideal grški človek: »Božjega, večjega človeka ni rodila nobena kasneša doba« tako se je sam izrazil. Tyrš je med Čehi oče razširjenih mladinskih vzgojnih organizacij. V smislu svoje ideologije je izločil iz njihovega vzgojnega dela vsak vpliv verskih, posebno pa katoliških momentov ter je neprestano deloval, da bodo v vsemem oziru ateistični. To je Tyrševa ideologija. Nič ne od dobrih katoličanov je ne more sprejeti, ker ni le negacija vsega katoličanstva, ampak sploh vere v Boga... Narodna vzgoja v smislu Tyrševe ideologije ni ničesar drugega, kakor konkretno uporabljanje Darwinove razvojne teorije na posameznika in nacijo. Kdo od katoličanov in sploh kdo, ki še veruje v Boga, more to sprejeti?...

Nemogoče je, duše usmeriti k Bogu, če jih istočasno Tyršev duh tira proč od Boga. In tu gre za najvažnejšo stvar na svetu, za usodo duše, ki je neumrljosa in ustvarjena za večnost. Zato je za nas izključno, mirno dopuščati vzgojo v smislu Tyrševega duha, kakor je tudi sploh nasprotno katoliškemu nauku, da bi bila kateholiki vzgoja stvar izključno laičnih elementov, oziroma državne oblasti. Slarši naj vedo, da vzgoja njihovih otrok pod vplivom Tyrševe ideologije neizogibno vodi v versko mlačnost in dosledno prej ali slej v verski nihilizem, v odpad od Kristusove cerkve, v odpad od Boga... To ideologijo danes priporočajo in širijo, in mnogi radi svojega položaja niti ne morejo mimo nje, čeprav ji iz dna duše obojejo. Toda mi se hočemo proti njej boriti, da se borimo za svobodo vesti in za pravice staršev pod vodstvom nebeške Matere. Mi nečemo Tyrša, hočemo pa v vzgoji mladine in otrok — Mater božjo!

Kranj

Pregled motornih vozil se bo vršil dne 14. marca t. l. na prostoru pred Narodnim domom. Izvzeti od tega pregleda so avtobusi, katere morajo lastniki prepeljati v Ljubljano dne 23. ali 24. marca dop. od 9 do 12, pop. od 14 do 17, in sicer v garažo trdnice Triumph-avto na Celovski cesti 28. Ta izjava za avtobuse je namenjena v to svrhu, da se bo natančno pregledala sposobnost avtobusov za vožnjo.

Popravek k popravku. K članku »Trije mladi vlomilci prijeti« pripominja lastnik gostilne pri »Jahaču«, da T. Vladko ni igral v gostilni ter da ostala dva njegova tovariša ne stanujeta pri »Jahaču«. Naše prvotne trditve niso bile plod časniškarske fantazije, ampak so temeljele na izjavah vseh treh fantov, ki so jih ti podali orožnikom in so jih slednji prav tako vzeli na zapisnik. In sicer je T. Vladko povedal, da je zaigral 40 Din, ostala dva sta na vprašanje, kje stanujeta, oba točno odgovorila: pri Jahaču. Če so se vsi trije lagali orožnikom, za to časniškarski poročevalce zaenkrat še ni odgovoren.

Pasji davek. Lastniki psov naj najkasneje do 15. marca nabavijo za svoje pse pasje znamke in plačajo davek za l. 1931.

Stilmondski župana trojejanjsko dramo od M. Maeterlinka bo »Ljudski oder« v Kranju ponovil v letošnji sezoni. Prva predstava bo v soboto 28. t. m. ob 20. drugi pa v nedeljo 1. marca ob 16 pop. v Ljudskem domu. Pri igri sodelujejo najboljši člani »Ljudskega odra«. Uspeh gotovo letos ne bo manjši kakor lansko leto.

Sport

Skakalne tekme za prehodno darilo »Slovenca«

Bohinj bo v nedeljo 8. marca imel zopet priliko izvesti skakalno tekmo in sicer to pot med klubsko za darilo našega uredništva. Uredništvo »Slovenca« je za propagando smučarstva poklonilo lep kip »Zmagovalca« kot prehodno darilo. Za to darilo se tekmuje samo v akokih. Dosedaj se je vršilo samo eno tekmovanje, kajti prošle zime ni bilo mogoče izvesti te tekme. Smučarski klub Ljubljana, ki je prireditelj te tekme, je odločil na zadnji seji, da se vrši ta prireditev v Bohinju. Skakalnica je tam dobro pripravljena in marljivo Bohinjeci bodo poskrbeli tudi za dobro organizacijo.

Tako bodo imeli po presledku komaj štirinajst dni prijatelji zimskega sporta priliko gledati zopet skakalne tekme, na katerih bodo nastopili naši najboljši skakalci in ki bodo gotovo zanimive. Posrečilo se bodo gotovo dosti daljši skoki, kakor na mednarodnih tekmovalcih. Skakalci sedaj dobro poznajo skakalnico. Branilec darila Šramel bo imel ostre konkurente v mladih močeh, Jakopiču in Palmetu. Tudi Janša ne smemo podcenjevati. Poleg teh bodo pa startali tudi drugi tekmovalci. Glede polovične vožnje k tem tekmam bo dal vsa pojasnila g. Kürner v trgovini Gorec na Dunajski cesti.

Razpis cross country-a za prvenstvo Ljubljane

ASK Primorje Ljubljana razpisuje dne 22. marca ob 11 dopoldne 10 km cross-country za prvenstvo Ljubljane. Proga tekmovalna se bo pravočasno pokazala. Prijave treba poslati do 15. marca ob 12 na naslov S. Suncin, Ljubljana, Tavčarjeva 1-III. Prijavnina in drugi pogoji tekmovalna analogni sveznim pogojem za državno cross-country prvenstvo. — ASK Primorje.

Razne sportne vesti

V Zagrebu bodo že v nedeljo pričele prvenstvene tekme za pomladansko sezono. Pri nas še ni govora o kaki nogometni sezoni, ker so še vsa igrišča pokrita z debelo plastjo snega.

Lige so še vedno povod ostrim debatam. Na zadnji seji JNZ bi se že moralo sklepati o izrednem zborovanju zveze. Zaenkrat je sklicanje, oziroma sklepanje o sklicanju izrednega zborovanja preloženo na sejo, ki se bo vršila prihodnji teden. Skupina okoli BSK vneto agitira za lige, medtem ko Jugoslavlja še vedno pogreva »profesionalizem«, ki bo baje nastal, ako se uvede tekmovalno po sistemu lig.

Zvezin kapetan ima pa drugo delo, kakor brigati se za lige. 15. marca se bo vršila v Beogradu reprezentančna tekma za balkanski pokal z Grško. Situacija v tem tekmovalju nikakor ni ugodna za nas. Zato ne smemo zgubiti nobene tekme, ako hočemo doseči zmago. Ker so pa naši najboljši igralci odšli s Hajdukom v Južno Ameriko, ne bo tako lahko sestavili dobro reprezentančno moštvo. Zlasti še, ker Zagreb nima primernih igralcev.

*

Alpsko smučko tekmo za prehodno darilo Kranjske industrijske družbe Jesenice, priredi podružnica TK Skale na Jesenicah v nedeljo 8. marca. Start: Roška sedla — cilj: Planina-Sv. Križ. Proga 6 km, višinska razlika 600 m. Pismene prijave je poslali na podružnico TK Skale na Jesenicah najkasneje do 6. marca. Naknadne prijave na dan tekme pred zvečanjem, ki se bo vršilo ob 8 pri Kopikarju Sv. Križ. Startanje dovoljeno samo pri JZSS verificiranim tekmovalcem. Razglasitev rezultatov pri Jerec ob 3 popoldne. Poleg prehodnega darila, ki je razstavljeno v trgovini Richard Mežik, je razpisanih še trije lični diplom I—III za posamezne tekmovalce. Vabljeni vsa društva.

ZSK Hermes (nogometna sekcija). Treninji se vršijo za I. skupino ob torkih in petkih od pol 20 naprej, za II. skupino ob četrtkih od pol 20 naprej in ob nedeljah od pol 15 naprej.

Dev. Marija v Polju

Prosvetno društvo je priredilo za svoje člane pretekli tork predavanje o vzgojnem pomenu, ki nam ga nudi knjiga, oder in kino. Poleg tega smo videli tudi film »Denar sveta vladar«. Društvo bo prirejalo tudi roditeljske sestanke. S prihodnjo nedeljo pa se odpravi urejena in spopolnjena društvena knjižnica. Knjige se bodo izposojale proti mali odškodnini vsako nedeljo od 11—12. Člani, sežite po njih!

Banja Loka

Jurčki in drugo. Naj ne bo zamere. V nedeljo 22. t. m. smo imeli to, kar bi morali sicer imeti prejšnjo, pustno nedeljo. Pa ni bilo mogoče, delo in zopet delo, ki ga včasih ni mogoče zmagati, potisne kako stvar na poznejši čas. Imeli smo, lahko rečemo, nekaj domač praznik. Pa nismo klali. Bil je to za nas dan, ki je vreden omembe. Mi nismo tega vajeni, to kar je drugod običajno, se je pri nas šele začelo. Gremo počasi za drugimi. Na odru tukajšnjega Prosvetnega društva so gojenke gospodinjske šole pod vodstvom svojih učiteljev vprizorile lepo veseligr »Jurčki«. Tudi še mnogo drugega je bilo na programu, a ves program je sestavljal celoto, ki sicer ni bila umetnina, a za naš kraj več kot smo mogli pričakovati in če se ni nikoli polna dvorana občinstva zabavala, se je sedaj. Pred igro so gojenke šole pele prav lepo slovensko pesem. Njih dirigent, gđ. Kleindienstova, bi mogla ob večji razpoložli časa še kaj pridobiti z zborom. Ne samo kuhavnice in žgance poznajo, ne samo to, še mnogo drugega poznajo in znajo naše bodoče mlade gospodinje. Pa saj smo jih tudi močno potrební. Igro »Jurčki« so prav čedno igrali. Posebno nam je ugašla perica-grofica »gula« in slikarica-cesarica. Hm — ni pa s tem rečeno, da drugi niso bili na mestu, so, a jih je preveč, da bi posebej vsako omenjali, nekaterih oseb pa skor ne upamo omeniti. Vemo, da se bolje napraviti ne da. Med odmorí smo slišali prenos po radiju, kar je bilo za prav mnoge tudi novost in je bil zato v dvorani mir, ki ga sicer nismo še vajeni. Hvaležni pa moramo biti za pouk, zabavo in užitek našemu vrlemu in agilnemu učitelstvu osnovne in gospodinjske šole, ki je imelo s prireditvijo mnogo posla in truda. Mi smo imeli mnogo od tega. A oni? Uspeh naj jim bo trenutno plačilo. Drži, da večina učitelstva vrši svojo dolžnost v polni meri. Vi z nami, mi z Vami! Kmalu kaj novega.

G. župniku se je bolezen v toliko zboljšala, da vsaj v glavnem more opravljati svoje posle. — Ne porabite na Mohorjeve knjige. Le malo je še časa. Za 20 Din šest knjig. Želeli bi, da bo vsaj nekaj več naročnikov kakor lani. Tudi v tem oziru moramo iti za drugimi. — V pustnih dneh ni bilo posebnosti. So pa bili v sosednjem Brodu bolj razpoloženi.

ZLOPAB' JANJE UGODNOSTI, KI JIH NUDI ZAKON O PRISILNI PORAVNAVI IZVEN KONKURZA.

Kakor je bilo pričakovati, se od dne do dne množe razglasi o uvedbi prisilnih poravn av izven konkursa in številke statistik, ki jih v tem pogledu že dalje časa sistematično objavlja Društvo industričev in veletrgovcev v Ljubljani, kažejo naraščajočo tendenco. Kdor pozna naše gospodarske prilike in zlasti kdor zasleduje našim izvrševanja trgovskih obveznosti, ve, da se prisilne poravnave ne množijo samo radi splošnih nepravil, v katerih se ne le gospodarstvo pri nas, ampak gospodarstvo cele Evrope nahaja, ampak tudi zato, ker vkljub različnim kavlakam audi zakon o prisilni poravnavi brezvestnim dolžnikom še vse preveč prilike za izkoriščanje upnikov.

Industrija in veletrgovina, ki je pri tem predvsem prizadeta, in do gotovo mere tudi denarni zavodi, bodo zato ne le iz lastnih interesov, ampak tudi iz splošnih gospodarskih razlogov morali svoje prizadevanje proti temu izkoriščanju kar najbolj osredotočiti, ker jih bo sicer čas prehitel in jim prizadeval neprecenljivo škodo.

Društvo industričev in veletrgovcev v Ljubljani je zato pokrenilo akcijo med svojimi člani, da mu brez odlašanja prijavijo vsako insolvenco in da založijo tam svoja pooblastila, da bo društvo moglo kar najhitreje zbrati ves material in ugotoviti upravičenost oz. neopravičenost predlagane poravnave in na podlagi pooblastil potrebno ukreniti, da se interesi članov kar najbolje zaščiti.

Akcija društva ni naperjena proti odjemalcem, ki zaidejo v prekaren položaj po nesreči, pač pa je naperjena proti brezvestnejšem, ki izrabljajo obstoječe stanje. Zato je smatrati, da bodo akcijo pozdravili vsi, ki želijo ozdravljenja naših gospodarskih razmer in da bi bodo posvetili vso pozornost in podporo, ki je potrebna.

Kakor čujemo, je Društvo i-dustričev in veletrgovcev v Ljubljani že pokrenilo poizvedovanje v konkretnem primeru in je želeli, da jih zaključiti tako v interesu prizadelih upnikov, kakor v interesu prizadetega dolžnika.

Borzn

Dne 26. febr. 1931.

Denar

V današnjem deviznem prometu so tečaji popustili. Prometa je bilo nekaj v devizi Curich, zaključeni pa sta bili še devizi Praga in Dunaj. Vse tri devize je dala Narodna banka.

Ljubljana. (V oklepajih zaključni tečaj). Amsterdam 2281.50 bl., Berlin 1352 bl., Bruselj 792.88 bl., Budimpešta 992.06 bl., Curich 1094.40—1097.40 (1095.00), Dunaj 797.68—800.68 (799.18), London 276.30 bl., Newyork 56.755 bl., Pariz 222.88 bl., Praga 167.96—168.76 (168.36), Trst 297.61—297.78.

Zagreb. Devize. Amsterdam 2281.50 bl., Dunaj 797.68—799.68, Berlin 1350.50—1353.50, Bruselj 792.88 bl., Budimpešta 992.06 bl., London 276.30 bl., Milan 296.68—298.68, Newyork ček 56.855 bl., Pariz 221.77—223.77, Praga 167.96—168.76, Zürich 1094.40 do 1097.40.

Skupni promet brez kompenzacij je znašal 5.16 milij. Din.

Belgrad. Amsterd. 2276.5—2282.5, Berlin 1350.5—1353.50, Bruselj 791.38—794.38, Budimpešta 990.56—993.56, Curih 1094.40—1097.40, Dunaj 797.68—800.68, London 275.90—276.70, Newyork 56.655—56.855, Pariz 221.88—223.88, Praga 167.96—168.76, Trst 296.65—298.65.

Curich. Belgrad 9.1260, Pariz 20.34, London 25.21, Newyork 518.90, Bruselj 72.38, Milan 17.1225, Madrid 54.20, Amsterdam 208.125, Berlin 123.20, Dunaj 72.92, Stockholm 138.95, Oslo 138.875, Kopenhagen 138.875, Sofija 3.76, Pariz 15.3675, Varšava 58.10, Budimpešta 90.50, Atene 6.70, Carigrad 2.46, Bukarešta 3.08625, Helsingfors 13.05.

Vrednostni papirji

Danes na trgu državnih papirjev ni bilo nikakega zaključka z izjemo begl. obveznic in vse kaže, da je trg državnih papirjev zapadel v mrtvilo. Tendence za dolarske

MALI OGLASI

Vseka drobna vrsta ca 1-50 Din ali vsaka beseda 50 par Najmanjši oglas 5 tr. Oglas na devet vrstic se računa po 10. Za odgovor znameno Na vprašanja brez znamke ne odgovorjamo!

Službe iščejo

Kot šofer
ali skladiščnik pri industrijskem podjetju iščem nameščenja. Kavcija takoj 100.000 Din. - Ponudbe pod »100« upravi »Slovenca«.

Postrežnica
vajena gospodinjstva, išče službo v mestu. Ponudbe upravi »Slov.« pod »Postrežnica« št. 2038.

Službodobe

Hlapca
h konju in goveji živini, ki je vajen kmečkih del, sprejem takoj. Naslov v upravi pod št. 2053.

Vzgojiteljico
s perfekt. znanjem nemščine, po možnosti francosčine ali italijansčine, s prakso, sprejem k dvema deklicama. Ponudbe z navedbo izobrazbe, prepisi spričeval, sliko in navedbo plačil. zahtevkov pod »Zdrava in energična« št. 1935 upravi.

Delavca za skladišče
in služkinjo (sobarico) sprejem. — Ponudbe z navedbo plače, prepisi spričeval in sliko pod »Trgovina« upravi »Slovenca« št. 1934.

Drogerijskega pomočnika

prilagodljivega, marljivega in energičnega, ki je odslužil vojaščino, potrebuje Engleska drogerija, Knez Mihajlova 33, Beograd. V ponudbi je treba navesti zadnje službeno mesto, zahtevek plače in kraj tožadev. učne dobe.

Otvoritveno naznanilo

ALOJZ STANIČ, mesar in prekajevalec, Ljubljana, Gradišče 7. Prvo vrsto blagol

Trgov. pomočnika
sprejem v trgovino mešanega blaga. Naslov po ve uprava Slovenca pod št. 1972.

Zasluzek

Stalen in dober zaslužek
nudi domača tovarna agilenemu in zanesljivemu gospodu. - Ponudbe naj se pošljejo na upravo »Slovenca« pod značko »Resno delo«.

Objave

Poziv!
Gospod, ki se je 10. VIII. 1930 ob priliki karambola avtomobila z motorjem na cesti na Mirju ob Curkovi vili ustavil z avtom na kraju nezgode, se naproša, da sporoči svoj naslov pisarni dr. Stareta Emila, odvetnika v Ljubljani, Pražakova ulica 15.

Pouk

Čamernikova šoferska šola
Ljubljana, Dunajska c. 36 (Jugo-avto). Prva oblast. koncesionirana Prospekt zastoj. Pišite ponil

Oblastv. koncesionirana šoferska šola
I. Gabersčik

bivši komisar za šoferske izpite, Ljubljana, Bleiweisova cesta 52. Prihodnji redni tečaj se prične dne 2. marca. — Šola se preseli s 1. marcem na Dunajsko cesto št. 31, ne daleč od kolodvora. - Vhod tudi iz Bleiweisove ceste.

Kupimo

Srečke, delnice, obligacije
kupi Uprava »Merkur«, Ljubljana - Selenburgova ulica 6, II. nadst.

Citajte in širite »Slovenca«!

Stanovanja

Meblovana soba
lepa, parketirana, z električno razsvetljavo - se takoj odda na Vidovdanski cesti 1.

Dva dijaka
ali dva gospoda, z ali brez hrane, sprejem v centru mesta. Naslov v upravi lista pod št. 2051.

Meblovano sobo
lepo, poseben vhod in električna luč, odda m takoj. - Stari trg 11a. Ahačičeva hiša, II. nad.

Vnajem

Kinoaparat
kompleten, nov ali dobro ohranjen, rabljen, se vzame za poskusno v najem ali pa kupi. - Ponudbe je poslati upravi »Slovenca« pod značko »Kino G. d. K.« št. 2061.

Citajte in širite »Slovenca«!

Lep lokal
na zelo prometni cesti in še dve sobi poleg, se takoj odda. - Naslov v upravi »Slov.« št. 2039.

Prodamo

Moško kolo
dobro ohranjeno, se prod. Sv. Petra cesta 43, od 12-2 pri hišniku.

Pletilni stroj
št. 850, dolg, napredaj. Naslov v upravi »Slov.« pod št. 2034.

Kompl. trg. inventar
prodamo za mešano trgovino s predalnicami in drugimi stelažami ter prodajalnimi mizami (pultil), v dobrem stanju. — Dalje kompl. opravo ene klub-ske sobe starega štila iz mecesnovega lesa, skoraj nova, z lesenimi obložnimi stenami (Lamperijol), dvoje vrat, tri mize, 15 stolov, en luster in eno okno z barvastimi in svinčnem obloženimi malimi špicami. Ponudbe je poslati na trško občino Dravograd.

Prodamo lokomobil
Lanz, vročeparo 48/60 72 HP, v brezhibnem stanju. Vprašanja na upravo lista pod št. 1985.

Puhasto perje
čisto čobano po 48 Din kg druga vrsta po 38 Din kg čisto belo gosje po 130 Din kg in čisti puh po 250 Din kg Razpošiljam po poštne povzetju L. BROZOVIC — Zagreb. Ilica 82 Kemična čistilnica perja.

Koruzo za krmo
oddaja na ceneneje veletrgovina hita in moke A. VOLK. LJUBLJANA Resljeva cesta 44

Za la tril premog suha drva ali koks blizite tel 2056 oz. naročite v Wolfovi 1 pri Dom. Čebin

Tudi v naši podružnici

Ljubljana, Miklošičeva cesta št. 5 (paviljon)
lahko plačate naročnino za »Slovenca«, »Domoljuba« in »Bogoljuba«, naročate inserate in dobite razne informacije — Poslovne ure od pol 8 zjutraj do pol 1 popoldne in od 2 do 6 popoldne. Telefonska številka 3030.

Vreče. Kdor rabi vreče kupi jih najceneje pri tvrdki: **Milko Mlakar** Ljubljana - Slomškova ulica št. 11

Obrtniška hiša

z lepim posestvom je radi družinskih razmer tako napredaj. Nahaja se v lepem kraju, ob državni cesti sredi Savinjske doline. Hiša je enonadstropna z ličnim gospodarskim poslopjem. Njive, travniki in gozd okoli 15 oralov v najboljšem stanju. Domačija, ki je pripravna najbolj za mehaničarsko obrt ali kaj podobnega, ima zelo zmerno ceno. Zglasiti se je: Jakob Ribič, Loke, p. Sv. Jurij o/Tab.

Izmed sodobnih književnih izdaj so **dr. Ivan Pregljevi izbrani spisi**

priznana tako po vsebini kakor po opravi na prvem mestu. Vsak zvezek stane broširan Din 45 — elegantno vezan Din 60.—.

Jugoslovanska knjigarna v Ljubljani.

FIŽOL

vse vrste za seme in prehrano po najnižjih cenah ima vedno v zalogi Kmet. društvo v Rečici ob Savinji, ki se priporoča za cenj. naročila.

SALDA-KONTE
STRACE - JOURNALE
SOLSKO ZVEZKE - MAPE
ODJEMALNE KNJIZICE
RISALNE BLOKE
ITD.

JOURNAL

NUDI PO IZREDNO UGODNIH CENAH
KNJIGOVEZNICA
JUGOSLOVANSKE TISKARNE
PREJ
K. T. D.
V LJUBLJANI
KOPITARJEVA ULICA 6
II. NADSTROPJE

■■■■■

Hans Dominik:

Moč treh

Roman iz leta 1955.

Atma je šel sam k Jani.
Glosin je pritisnil na kljuko vrat paviljona. Vrata niso bila zaklenjena in so se udala pod pritiskom. Splazil se je notri in zaprl zopet vrata za seboj. Mračno je bilo tu. Zavese na oknih so bile spuščene. Le skozi špranje med palicami je silila dnevna svetloba v sobo in jo napolnila z nedolžnim svitanjem.
Dr. Glosin je stopil k oknu in opazoval skozi špranje, kaj se godi v parku.
Videl je, kako je Atma prijel Jano trdno za roke. Videl je, da gresta v grad, in ko zdravnik je hitro spoznal, da je v blagoslovljenem stanju. Opočel se je od okna in se zgrudil v mračnem prostoru na vrtno klop. Zadnja nada, ki ga je prlekala še na življenje, je izginila. Jana je bila izgubljena zanj. Dala bo drugemu, osovraženemu, dediču.
Bil je čas, da napravi konec.
Ze leta je računal dr. Glosin z možnostjo, da, z nujnostjo prostovoljne smrti. Ze je bil premislil razne načine smrti, si preskrbel sredstva za to.
Strup, ki deluje hipno in brez bolečin. Uspavalna sredstva, ki povzročajo prijetno dremavico, ki preide neopazno v smrtno spanje. Nenadni padeč, nepričakovani izgon in beg so ga oropali vseh teh sredstev. Ostalo mu je le še malo orožje, ki ga je nosil vedno s seboj, ki ga je bil nekoč sprožil na Silvestra.
Izvelel ga je iz žepa in si ga po naglem sklepu naperil na lastna prsa.
Strel je odjeknil v mali sobici. Glosinovo telo se je sesedlo, se iztegnilo in padlo s klopi na kame-nita tla...
V istem hipu ko je stopil Atma v sobo.
»Prišla je ura.«

Atma je izgovoril s tihim glasom in položil telo umirajočega na klop.
Pogladil ga je po očeh in sencih in kri iz prsne rane je tekla počasneje, se ustavila.
Samo v dolgih presledkih je padala kaplja za kapljo na tla. Ko v sanjah, meglono se je vrnila ranjencu zavest. Pred njegovimi zaprtimi očmi so plesale divje podobe vse križem.
Cir Stonard, ki ga je bil izdal, je stal pred njim in ga prezirljivo gledal. Spremenil se je nato v podobo Williama Bakerja in mu na enak način obrnil hrbet.
Vedno gosteje, vedno številneje so postajale podobe, ljudje, ki se je pred dolgimi leti boril proti njim, jih izdal, uničil. Pojavljali so se iz mračne megle, ga gledali in zopet izginjali.
Dr. Glosin se je skušal otresti teh sanj. Z obupnim naporom se je trudil misliti.
...Slabo sem se zadel... Utrip žile pojema... Blodnje pričenjajočega se razpadanja...
Njegove misli so pregnale strahove. Vse te podobe, ki so plesale, gledale, obtoževale, so izginile. Samo medla, blede megla je ostala pred očmi.
Čas je potekal. Umirajoči ni vedel več, ali so sekunde ali stoletja.
Megla se je jela dvigati. Nova podoba se je prikazala v njej.
Glosin je videl dvoje oči, ki sta mirno zrli nanj, ki sta se mu zdeli dobro znani, ga spominjali na davno minule čase.
Valoveča megla se je zgostila. Izoblikovala poteze obraza okoli osamljenih oči. Visoko čelo, svetlo brado.
Tako je izgledal Gerhard Bursfeld pred tridesetimi leti. Sedaj je stopila cela postava predenj: V belosvetli tropski obleki, ki jo je nosil tedaj v Mezopotamiji.
Glosin se je skušal umakniti prikazni. Odpreti moram oči, potem bo vse izginilo.

Z neskončno muko je poskusil dvigniti obrvi in mislil, da mu je uspelo. Zaznaval je prostor, stebre in okna. Toda podoba Gerharda Bursfelda ni izginila. Postala je nerazločnejša, napol prezorna, tako da se je sobna oprema za podobo videla kakor skoz tenčico.
In potem druga podoba poleg prve. Poteze obraza razen brade enake. Oči iste. Vprašujoča in obtožujoča.
Silvester Bursfeld, kakor ga je videl dr. Glosin zadnjikrat, ko se je R. F. c. 2 stopil v ognju žarilnika. Sinova podoba poleg očetove. Jasnejša, manj prozorna. Oče je spominjal na staro, že obledelo sliko sin v svežih življenjskih barvah. Objemajoča drug drugega, sta stala oba pred njim.
Glosin je čutil, kako ga zapuša življenje. Ni se trudil, da bi ga zadržal. Hrepenel je proč od teh mučnih slik in spominov v deželo pozabljenja, neznanja. Obe podobi sta ostali. Tretja se je pridružila. Rjava postava Indijca. Na temnem obrazu se je svetilo dvoje velikih oči in se z očajno silo upiralo v umirajočega.
Tedaj je bilo, kakor da čuti Atma, Indec, vse Glosinove misli, kakor da so se oboji možgani zlili v eno.
»Iščesh nirvano. Daleč si od nje.«
Nobene besede ni bilo slišati v sobi in vendar je dr. Glosin jasno razločil besede:
»Prišla je ura.«
Glasno je izgovoril Atma besede. Ustavljena kri je začela zopet teči in z rdečim curkom ga je zapustilo življenje. Vzdihi, zadnji drget. Glosin je odšel v temno deželo, odkoder ni vrnitve.
Solnce je zatonilo za obzorje in sence začenjajočega mraka so se širile nad düsseldorfskimi cestami in hišami. V starem, udobnem naslonjaču pri oknu je sedel stari Termölen, z dolgo pipo v ustih, in puhel v dolgih presledkih vijolice se oblačke modrikaste dima po sobi. Gospa Luiza je stopicala po sobi in pospravljala.